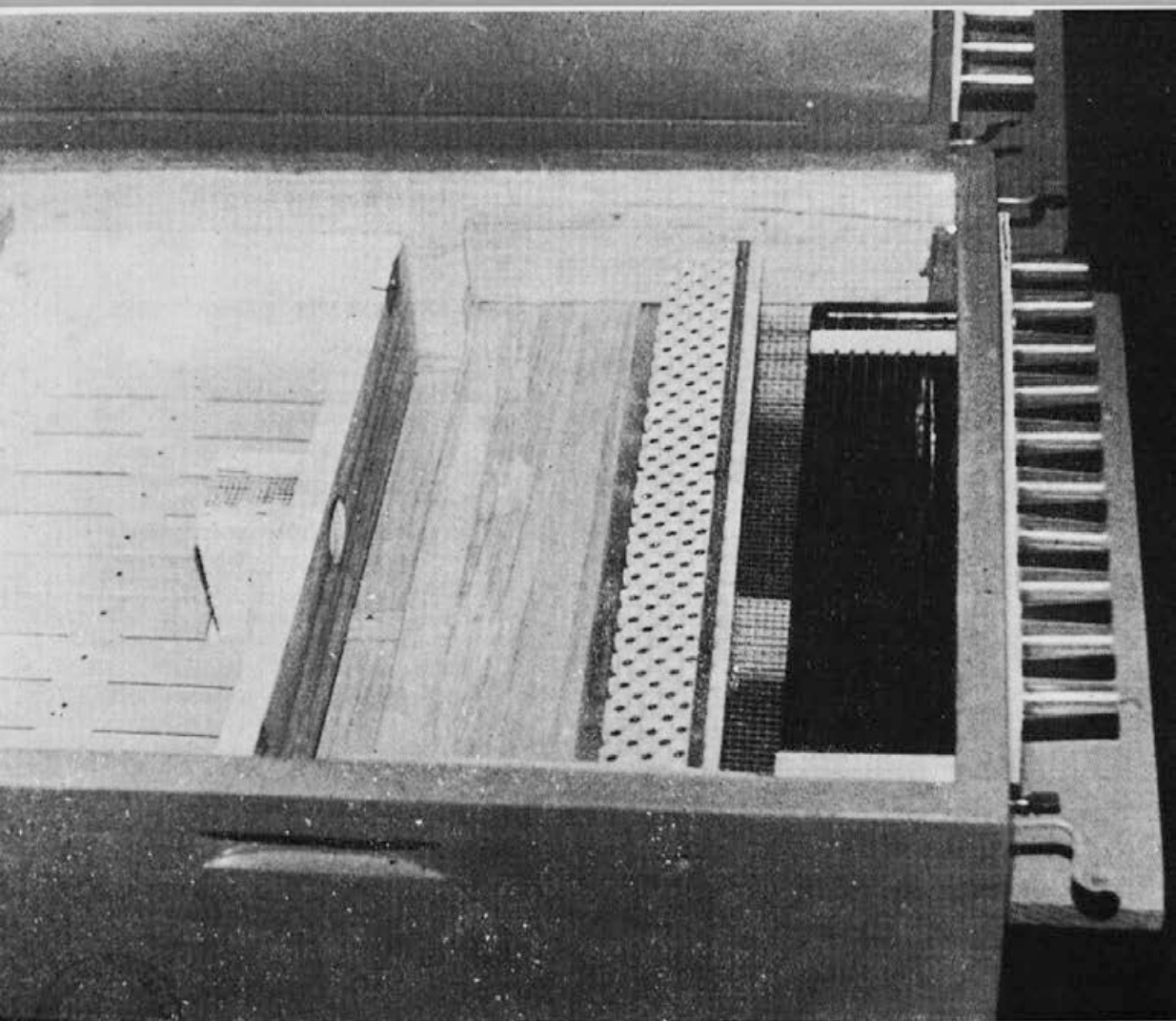

slovenski čebelar

12

Letnik LXXXIV — Leto 1982

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 12

1. december

letnik 84

VSEBINA

Dušan Medved: Nekaj misli z letošnje čebelarke razstave v Ljubljani	321
Franc Kolenc: Čebelarjeva opravila v decembru	327
E. Pirš: In spet so zašumeli	330
Inž. Marjan Debelak: »Panjska vojna«	332
Magdalena Vidmar, dipl. vet.: Preprečevanje hude gnilobe čebelje zalege	337
Jože Grabrijan: Čebelarstvo v Liki	339
Janez Mihelič: Madžarsko čebelarstvo in kongres Apimondije	340
Dr. J. Nitschmann: Kako se čebele sporazumevajo s pomočjo feromonov	343
M. Mencej: Za prognoziranje gozdnega medenja je treba poznati in upoštevati tudi sovražnike povzročiteljev mane	345

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Ivan Valdhiter: Panji, panji	346
Propaganda za čebelarstvo	346
Jože Grabrijan: O letošnji paši na Kočevskem	347

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

S tretje redne seje ZČDS	348
Jože Krivec: Izlet čebelarjev	349
Franc Kolenc: Na strokovnih izletih se vsestransko izobražujemo	350

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

Dipl. oec. Aleš Mižigoj: Obisk burmanskih strokovnjakov	I
Bencinski boni	II
Kozica za odkrivanje satja	II
Izboljšani panjski nož	IV

CONTENTS

D. Medved: A few ideas from this year's beekeeping exhibition in Ljubljana	321
F. Kolenc: Beekeeper's occupations in December	327
E. Pirš: And again they rustled	330
M. Debelak: "The Beehive War"	332
M. Vidmar: Avoiding the American foul brood	337
J. Grabrijan: Beekeeping in Lika	339
J. Mihelič: Hungarian beekeeping and the Congress of Apimondia	340
J. Nitschmann: How the bees communicate by means of feromons	343
M. Mencej: To prognosticate the forest honey flow one has to know and take into account also the enemies of the honeydew	345

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

I. Valdhiter: Beehives, beehives	346
Propaganda for beekeeping	346
J. Grabrijan: About this year's forage in Kočevje region	347

FROM SOCIETY LIFE

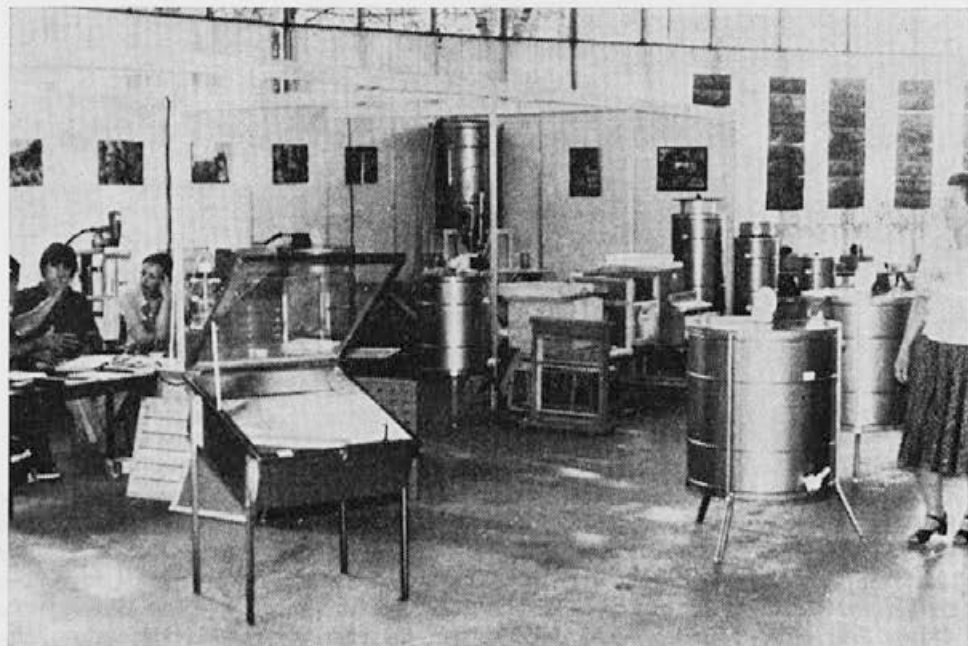
From the third regular session of ZČDS	348
J. Krivec: Beekeepers' excursion	349
F. Kolenc: On professional excursions one gets universal instructions	350

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

A. Mižigoj: A visit of the Burma experts	I
Petrol coupons	II
A device for uncapping	II
An improved hive knife	IV

Slika na naslovni strani: Sodobna podnica za nakladalne panje
(foto J. Mihelič)

NEKAJ MISLI Z LETOŠNJE ČEBELARSKE RAZSTAVE V LJUBLJANI

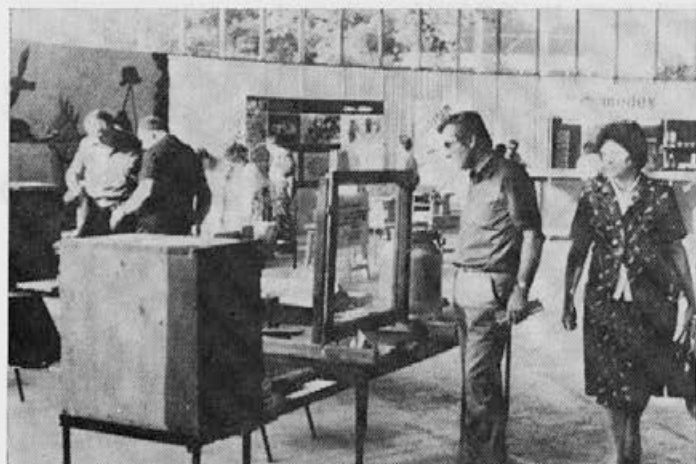
DUŠAN MEDVED

Letošnja čebelarska razstava je bila prvič v Jurčku na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Njen začetek so pomaknili skoraj v sredo septembra. Predsednik ZČDS tovariš Petelin je v uvodnem govoru posvetovanja navedel razloge, ki so narekovali spremembo kraja in časa.

Že med pripravami na razstavo smo se spraševali, kako bodo čebelarji spremembo sprejeli in ali bo dovolj razstavljalcev in obiskovalcev. Prvi vtis kaže, da je bil obisk razstave in posvetovanja dober, vendar nekoliko slabši od lanskega. Opazili smo tudi manj čebelarjev iz sosednih republik. Razstavljalcev je bilo po številu nekaj več kot lani, vendar, roko na srce, sortiment je bil skromnejši. To pa ne velja za oba velika razstavljalca: Medex iz Ljubljane in F/lli Comaro iz Udin.

Širši okvir, ki ga je razstavi dal novi razstavni prostor, je odprl čebelarstvo večjemu krogu ljudi, predvsem tudi nečebelarjem, kar je nedvomno koristno, čeprav so nekateri morda pogrešali intimno atmosfero, ki je vladala v Polju.

Vsak sejem ima svoje predpise, ki se jih morajo razstavljalci držati. Tako je bilo treba prinesiti razstavne eksponate v Jurček že v sredo popoldne, ponovno pa so jih lahko prevzeli šele po koncu razstave, tj. v nedeljo zvečer po 19. uri. To bolj oddaljenim čebelarjem seveda ni ustrezalo, saj so morali v sredo, recimo, iz Murske Sobote ali iz Tolmina posebej zato priti v Ljubljano, v nedeljo pa čakati do 19. ure zvečer, čeprav so posvet končali že ob 13. uri. Zato je bilo največ razstavljalcev iz Ljubljane in bližnje okolice. V prihodnje bo treba po-

Pogled na del razstave, kjer so razstavljali čebelarji novosti v čebelarski opremi

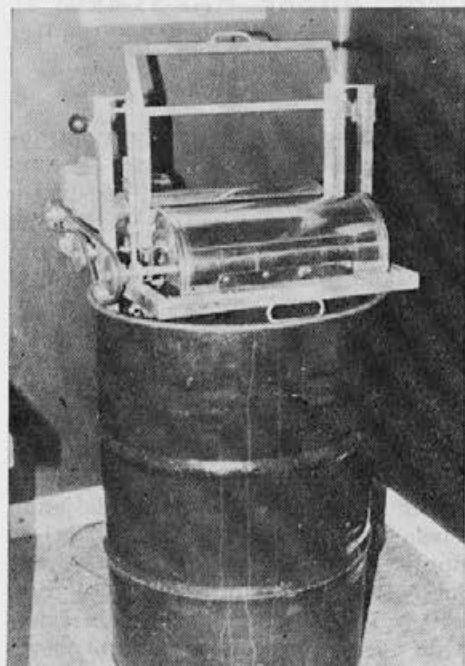
misлити, kako omogočiti prevoz razstavnih predmetov tudi tistim iz bolj oddaljenih krajev, da sejem ne bo osiromašen.

Gotovo bi bilo dobro v prihodnje posvetovanje pomakniti v drugo polovico oktobra. Takrat so čebelarji —

tudi tisti iz toplejšega primorskega območja — v glavnem končali delo. Pa tudi čebelarji, ki so hkrati še vinogradniki in sadjarji, bodo imeli več časa na razpolago. Od pomembnejših razstavljalcev sta dominirala MEDEX iz Ljubljane in podjetje »LEGA«, ki ga zastopa F/lli Comaro iz Udin v Italiji. Čebelarji so si z zanimanjem ogledali razstavljene predmete. Pozdravili so novosti pri Medexu, in občudovali bogat sortiment, ki so ga videli pri »LEGI«.

Pri Medexu so nam radi volje pokazali novosti in ljubeznivi inž. Ludvik Klun, ki ima gotovo mnogo zaslug pri tem, je dajal čebelarjem pojasnila. Kadilnik je izdelan v popolnoma novi izvedbi. Ima večje in močnejše kurišče, izboljšane so dinamične lastnosti za izhod dima, meh je močnejši, vanj pa je vdelan ventil, da ne vsesava zraka skozi izpuh. Posoda kadilnika je izdelana v vlečnem postopku in je kromirana. S preprosto vstavitvijo dodatne daljše izpušne cevi postane zelo uporaben za zdravljenje čebel s tabletami, ki izgorevajo na žerjavici v kurišču kadilnika.

Točila so izdelana v več izvedbah s tri- ali štirisatnim košem za AŽ, LR in DB satnike. Pocinkano pločevino, ki ni dovoljena za stroje, na-

Najnovejši domači stroj za odkrivanje satja, ki ga je razstavljala HP Medex, je vzbudil veliko zanimanja

Razstavni paviljon čebelarskega podjetja HP Medex je bil zelo zanimiv, zato ob njem ni manjkalo obiskovalcev

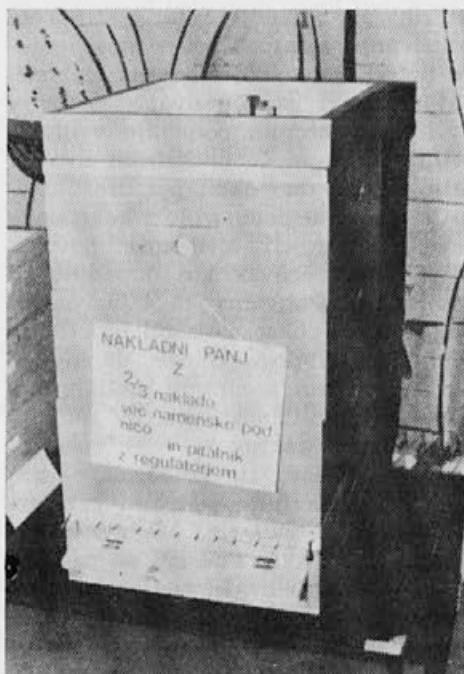
menjene prehranskim izdelkom, so v celoti zamenjali z nerjavečo ali aluminijasto. Za manjša čebelarstva so na razpolago ročna, za večja pa točila na električni pogon. Za manjša ročna točila je na razpolago jermensko gonilo na navpični osi, ki po zamisli konstruktorja zahteva manj energije. Čebelar se ne bo tako hitro utrudil pri točenju medu. Električno gonilo je izboljšano in ima vgrajeno sklopko. To gonilo je možno namestiti tudi na še dobro ohranjeno ročno točilo. Taka zamenjava je zanimiva iz denarnih ozirov, saj manj stane.

Noge pri točilih so iz profilnega materiala in jih je moč sneti. Koš je razstavljen in leži na koničnem ležaju, kar omogoča lažje vrtenje. Pokrov je možno pričvrstiti s posebej zato nameščenim magnetom.

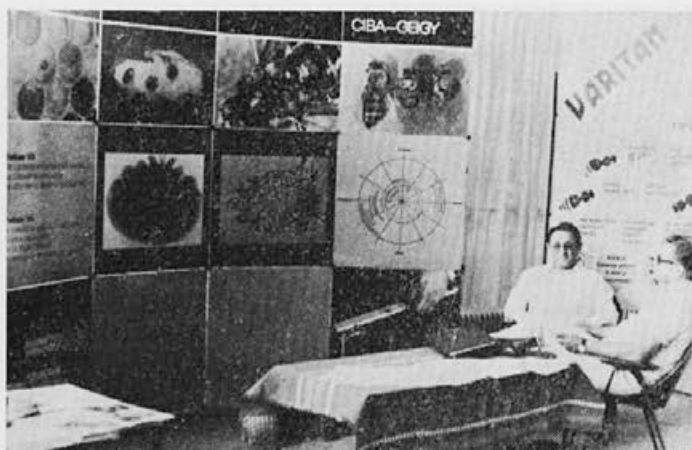
Kozico za odkrivanje satja so izboljšali in omogoča uporabo noža ali vilic. Je tudi precej stabilnejša od prejšnje izvedbe. Na razpolago so tudi nova cedila v dveh velikostih, prilagojena odprtini aluminijastih ruskih posod za med. Škoda, da niso višja, tako da bi omogočala izpraznitev vsega vedra z medom naenkrat.

Nakladalni panji imajo ob straneh raven cink, tako kot po vsem svetu. Zdaj ustrezajo originalnemu Langstroth-Rootovemu načrtu. To novost

zelo pozdravljamo, saj kažejo izkušnje, da tako izdelan panj zdrži mnogo dlje na vročini, dežju, snegu in vetru, pa tudi deske se manj krivijo. Videli smo tudi jopič z varovalno mrežo, ki si ga čebelar natakne čez glavo pa je zavarovan ves gornji del telesa. Usnjene rokavice še niso na

Nakladalni panj, ki ga je razstavil Rudi Anžel

Prvič letos je
na razstavi
sodelovalo tudi
podjetje
CIBA - GEIGY
iz Basla z zdravili
za čebele

potrebni kvalitetni višini. Ne ustrezajo velikosti prstov, poleg tega pa so še slabo sešite.

Čebelarje so zanimali še matičniki, ki se zelo preprosto vtaknejo v nosilno letev brez zamudnega vrtanja lukenj in nova, močnejša izvedba luknjača satnikov, ki tudi dela po drugem principu.

Prikazali so tudi prototip stroja za odkrivanje satov. Takšen stroj gotovo potrebujemo, saj moderna električna točila, ki iztočijo dvajset satov v dveh minutah, ne pomenijo velikega prihranka časa, če naslednjih dvajset satov odkrivamo okoli pol ure.

Čez leto dni bomo videli, kako bodo čebelarji sprejeli Medexove novosti. Morda bo treba še kaj dopolniti ali izpopolniti. Pohvalno je bilo, da so obiskovalci poleg pojasnil dobili še cenike in kataloge. Škoda, da Medex nima v svojem programu prodaje steklenih in plastičnih kozarcev za med in ustreznih pokrovov.

Brata Comaro sta prikazala skoraj vse, kar potrebuje sodobno čebelarstvo. Izdelki izvirajo v glavnem iz tovarne LEGA iz Faenze, so pa tudi od drugih izdelovalcev. Čebelarji so si vse ogledovali z velikim zanimanjem, posebno še električna točila, posode za odkrivanje medu, posode za shranjevanje medu, pribor za vzrejo matic, posode za sušenje cvetnega

prahu in še vse drugo. Res, prava paša za čebelarje oči. Tudi plastičnih kozarcev in pokrovov ni manjkalo.

Čebelarstva zadruga iz Žalca in Pčelarski kombinat iz Beograda sta bila na razstavi preskromno zastopana. Lahko bi več razstavila, da bi čebelarji videli, s čim vse se bavit. Ne vemo, kakšen cilj je zasledovala čebelarstva zadruga iz Žalca, ko je opustila ravni cink pri nakladalnih panjih in prešla na »lastovičji rep«. To ni v skladu ne z ameriškim in ne z našim načrtom LR panja in gotovo ne bo podaljšalo njegovega roka trajanja.

Sekcija za vzrejo matic pri MZČD Maribor skupno z Evaldom Piršem je razstavila plemenilnike, transportni zaboj za tri sate in koledarček za vzrejo matic.

Inž. Miro Rukavina iz Ljubljane je pokazal matično rešetko iz plastike za nakladalne panje, napravo za pridobivanje čebeljega strupa, dražilnik in spono za nakladalne panje. Pokazal je tudi matično rešetko — plastično — ki je bila vse leto v uporabi, pa je čebele niso nikjer nagrizle.

Oto Primožič iz Prebolda, ki je znan kot največji dobavitelj smukalnikov cvetnega prahu v Jugoslaviji, je razstavljal izboljšani model smukalnika, poleg tega še usnjene rokavice za če-

belarjevo zaščito. Okrog njega se je vrtelo vedno dosti čebelarjev. Človek občuduje njegovo marljivost in prizadevnost.

Rudi Anžel iz Griž je razstavil večnamensko podnico, pitalnik, nakladalni panj dvetretjinske višine in modele za vlivanje satnic. Vsako leto pokaže kaj novega. Prav tako je razstavljal modele za vlivanje satnic AŽ in LR mere še Silvo Seražin iz Kranja.

Aleš Tomažič iz Ljubljane in Anton Fabjan iz Kopolja sta pokazala naprave za pridobivanje čebeljega strupa. Človek dobi vtis, da to področje zelo razvema duhove, saj se vsako leto javlja več novih imen.

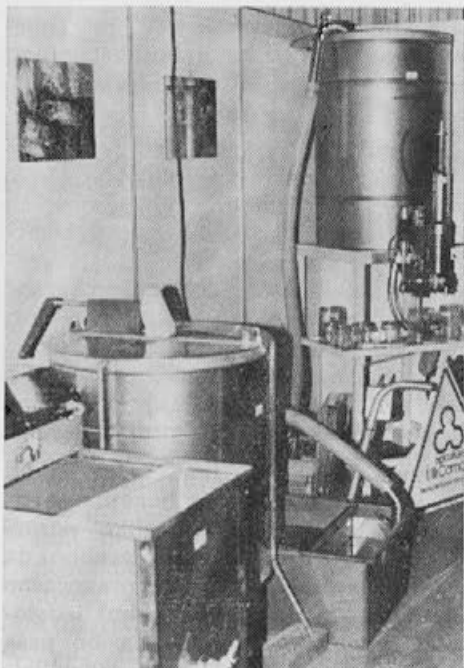
Lojze Kastelic iz Vikre je razstavljal cvetni prah, propolis, lepo prečiščen vosek v kolobarjih in sveče iz voska. Vse vedno na višini in kvalitetno.

Erna Medved iz Savudrije je pokazala okno za čebelnjak ali drug zaprti prostor, na katerem je nameščena premična steklena loputa, namenjena enostavnemu izmetu čebel, ki so posebno v brezpašni dobi zelo nadležne in ovirajo človeka pri delu.

Marjan Debelak iz Ljubljane je razstavil zakladio in skice AŽ panja. Bogdan Kogovšek iz Ljubljane je pokazal nakladalni kranjič, polovične velikosti AŽ panja. Pri že tako preobsežnem sortimentu panjev, ki jih uporabljamo v Sloveniji in drugod po Jugoslaviji, mi še danes ni popolnoma jasno, kakšni so bili razlogi, ki so avtorja navedli k temu, da je obogatil spisek panjev. Če kdo želi predstaviti čebele iz AŽ panja v nakladalni panj, lahko opravi to direktno, ne da bi uporabljal tu razstavljeni panj.

Zanimivo delo je opravil Janko Rožič iz Krškega. Izdelal je pašni katarster s pregledom čebelarjev za krško občino. Elaborat ima naslov »Čebelarjenje v krški občini« in bi se ga splačalo podrobneje ogledati.

Tudi sam sem razstavil posodo za polnjenje kozarcev z medom. Kanta

Podjetje »LEGA« iz Faence v Italiji pa je razstavilo poleg sodobne linije za točenje in polnjenje medu tudi širok izbor ostale čebelarske opreme

je ruska, nanjo pa je nameščena odrezna pipa, taka, ki se dobi v Celovcu ali Udinah. Aluminijska posoda je močna, opremljena z odrezno pipo, in dobro služi namenu. Kozarcev ni treba polniti z zajemalko ali kuhljo, kot to še mnogi delajo. Méd lepo teče skozi pipo v kozarce, ti pa ostanejo od zunaj suhi in niso popackani z medom. Poleg tega je vse skupaj dokaj poceni v primerjavi s podobnimi posodami, kupljenimi zunaj.

Pred vhodom v Jurček je razstavil svoj lepo izdelani opazovalni panj Franc Bitenc iz Ljubljane, Andrej Dolničar, tudi iz Ljubljane, pa prevozni kontejner za 10 AŽ panjev. Okrog naseljenega Bitenčevega opazovalnega panja je bilo vedno dovolj gledalcev, saj so mnogi nečebelarji tu prvič v življenju videli živo matico, čebelarji pa, kaj se pravi kvalitetna izdelava panja. Tudi kontejner vzbuj

ja vedno veliko pozornosti, saj čebelarji razmišljajo, kako bi kar najbolj preprosto prepeljali svoje družine na pašo.

Slovenijales iz Ljubljane je razstavil serijo strojev za obdelavo lesa, primernih za izdelovanje panjev, in druge opreme za čebelarstvo. Čebelarji so pripominjali, da so stroji premajhne kapacitete, bolj za hobi kot za resno proizvodnjo. Želijo si večjih in močnejših izvedb. Če se čebelar že odloči za nakup takšnih strojev, potem želi napraviti še kaj za sosede, da se mu tako naložba prej izplača.

Škoda, da Fuchs iz Celovca ni bil navzoč, saj je s svojim bogatim sortimentom zbuval vedno veliko pozornost. V prihodnje bi bilo potrebno, da bi se organizacijski odbor pravočasno povezal še z drugimi znanimi izdelovalci čebelarске opreme, da bo paša za oči še pestrejša. Domači izdelovalci razpolagajo še z dokaj skromnim izborom in lahko oskrbujejo le manjša čebelarstva in delno še srednja, drugih pa ne. Zaželeno bi bilo tudi, da bi prišli še drugi jugoslovanski izdelovalci opreme, saj njihovih izdelkov v Sloveniji nikjer ne vidimo, vemo pa, da obstajajo.

Na sejmu je imela razstavni pano »Krka«, tovarna zdravil iz Novega mesta. Žal pa ni bilo na razpolago prospektov, pa tudi navzoč ni bil nihče, da bi čebelar lahko dobil strokovno pojasnilo za uporabo varitana. Švicarska tovarna CIBA-GEIGY iz Basla je bila mnogo bolj prizadevna. Na sejmu je poslala svojega strokovnega sodelavca iz tovarne in še predstavnik za Jugoslavijo. Na razpolago so bili prospekti v slovenščini in nemščini, čebelarji pa so vse štiri dni lahko dobivali strokovna pojasnila o folbexu VA. Tudi neutrudna Junko Shibata iz Mostarja je bila navzoča. Kot naši čebelarji vedo, se pri njej dobi danikoroper. Na podlagi že nekajletnih izkušenj zanimajo čebelarje, posebno srednje in večje, predvsem tak-

šna zdravila zoper varroo, ki so na lističih. Čebele lahko dimimo le kratk čas zvečer, ko so vse že v panju, pa tja do noči. In ker z dimnimi sredstvi na listih porabimo okrog štirikrat manj časa za dimljenje kot s tistimi, ki so v obliki tablet, je razumljivo veliko zanimanje čebelarjev za te izdelke. Pred tem si tudi Krka ne bo mogla v nedogled zatiskati oči.

Saturnus iz Ljubljane je prikazal pločevinasto embalažo, primerno za med, pa tudi pločevinaste pokrove za kozarce. Škoda, da ni bilo nikogar od tovarne, ki bi dajal podatke, kje se blago lahko kupi. Revija Dobro jutro iz Beograda je razstavila svoje izdaje, ki se nanašajo na čebelarstvo. Ugledni čebelar Stanko Panian iz Novega Sada je razkazoval šest lepo izdelanih lesorezov znanih čebelarških strokovnjakov, med njimi tudi Antona Janše. Svetozar Stefanović, prav tako iz Novega Sada, pa je razkazoval najboljširnejšo kolekcijo čebelarških značk z vsega sveta. Obema prizadevnima Novosadčanoma moramo biti hvaležni, da sta s svojo navzočnostjo prispevala k večjemu ugledu čebelarске razstave. Mnogim bližnjim čebelarjem pa sta lahko tudi za zgled, da je treba nekaj žrtvovati, da bi čebelarstvo in razstava pridobili pri pomenu in ugledu.

Razstava je brez dvoma mnogo prispevala k temu, da so čebelarji spoznali novo oziroma sodobno čebelarško opremo. Žal je doma ni veliko na razpolago, zato je treba večkrat preko meje ponjo. In na to pot se podajo mnogi, saj je pisec teh vrst našel v vseh čebelarških trgovinah zunaj naših meja, vendar ne predaleč stran, vedno dosti kupcev iz Slovenije in drugih krajev Jugoslavije. Kljub prizadevanju domačih izdelovalcev, da bi obogatili sortiment izdelkov, pa vemo, da to ne gre tako hitro. Zato bi bilo dobro, da bi kdo prevzel prodajo uvozne opreme iz konsignacijskega skladišča, da ne bo treba hoditi čez

Velika vrednost razstave je tudi v tem, da so si jo ogledali številni vrtci in osnovne ter srednje šole

mejo. Ker skupnost trenutno nima deviz za uvoz čebelarške opreme, je to edina realna rešitev. Ko pa se bodo gospodarske razmere izboljšale, bo treba najti devize za uvoz tistega, kar v čebelarstvu nujno potrebujemo, doma pa ne izdelujemo. Tako je tudi pri drugih kmetijskih strojih. Človek preprosto ne more verjeti, da imajo na Finskem, kjer so manj ugodne pašne razmere kot pri nas, več kot 30 kg letnega pridelka medu na panj, pri nas pa okoli 7 kg. Ko pa začnemo primerjati opremljenost naših čebelarjev z drugimi, naprednejšimi, potem nam postaja vse bolj jasno. Ne preostaja nam nič drugega kot modernizirati

svoja čebelarstva. Potem bomo lahko opravljali tudi več družin in še pridelek pri posamezni bo večji. To pa je tudi neogibno, ne samo zato, da bi doma imeli več medu in se odkrižali uvoza, ampak tudi, da bi lahko pokrili velike stroške za nabavo opreme. Take razstave nam omogočijo tudi vpogled v cene in pri tem moramo ugotoviti, da nikakor niso nizke. Prav tako bo potrebno poskrbeti, da bo na razpolago vedno dovolj zdravil in satnic. Brez tega čebelar ne more delati. In ko vidimo, kako draga so zdravila, se vprašamo, kako dolgo bo mogoče pridelovati med po sedanji ceni. Pa nasvidenje naslednje leto!

ČEBELARJEVA OPRAVILA V DECEMBRU

FRANC KOLENC

Pri kraju leta smo in smo zanj že napravili obračun uspehov in neuspehov. Razmišljamo že o novih načrtih za leto 1983. Mesečna opravila, o katerih sem pisal vse leto, so bila pretežno namenjena čebelarjem začetnikom in seveda niso povedala vsega, kar mora čebelar delati pri svojih čebelah. Veliko je takih opravil, ki so odvisna od pašnih razmer, od kraja čebelarjenja, prevažanja, podnebnih razmer in podobnega. Zato je težko napisati univerzalna navodila, upo-

rabna v vseh okoliščinah. Če ste kaj pridobili z branjem opravil in če ste jih v praksi preizkusili, lahko ocenite vrednost mojega pisanja. Vedeti moramo, da skoraj ni mogoče natančno določiti časa poedinih opravil in posegov v čebelje družine. Treba je slediti njihovem razvoju, ki pa je spet odvisen od vremenskih razmer, vrste vegetacije, cvetenja medovitih rastlin in še cele vrste okolnosti. Zgodi se, da moramo krmiti čebele v maju in juniju, ko naj bi bila paša na vr-

Cebele bodo
pozimi mirovale
in čakale na nove
prevoze
v naslednji sezoni

huncu, če vremenske razmere ne dopuščajo donajanja medicinske v panje. Pred leti sem v začetku junija opozoril čebelarja, da je nujno potrebno krmiti čebele, da so pošle vse zaloge hrane, vreme pa ne dopušča izletov čebel. Smejal se mi je in izjavil: »Če se ne bodo zdaj preživele same, pa naj pomrjejo.« V resnici mu je pomrlo vseh 6 družin, tako da eno leto ni čebelaril. Nato je dobil par rojev in moji dve rezervni družinici. S tem hočem povedati, da vsega ni mogoče predvideti, posebno še, ker moramo vsi, ki dopisujemo, oddati članke 40 dni pred izidom mesečne številke Slovenskega čebelarja. Vedeti moramo, da čebela ni udomačena žuželka. Čebelar se ji mora prilagoditi in sproti ocenjevati, kakšno pomoč potrebuje: ali je treba krmiti, širiti prostor, vstavljati satnice v gradnjo, točiti med itd.

V decembru in sploh pozimi je čebelam potreben mir. Zato ne bomo brskali po nepotrebnem po čebelnjaku ali motili stojišča nakladalnih panjev. Kdor še ni zapažil čebel za zimo, je zdaj še čas. Dokler v panju ni zalege, čebeljim družinam ni potrebna večja toplota. Če na primer v tem času merimo temperaturo zunaj in ob zimski gruč v panju, skoraj ni razlike. Drugače pa je, ko prične mati-

ca zalegati, nekako v februarju. Takrat se z velikim naporom čebel dvigne temperatura v centru zimske gruč in paženje koristi, ker preprečuje uhajanje toplote iz panja.

Zrela pustimo odprta, da se v panju menjava zrak in se čebele bolje počutijo. Stare čebele slutijo in zaznavajo svojo smrt. Zato prej izletijo, ker hočejo umreti v naravi. Iz panja se umaknejo pri okoli -5 stopinjah mraza. Čebelar naj pri žrelah občasno prisluškuje z gumijasto cevko, da ugotovi počutje prezimovajoče čebelje družine. Močno šumenje nas opozori, da v panju nekaj ni v redu; lahko je v njem rojka, lahko čebelji družini umre matica; zgodi se, da je čebelja družina lačna, ker jeseni nismo opazili tihega ali močnega ropanja. Take panje zabeležimo v zvezek, da drugič ob ugodno toplem dnevu natančneje ugotovimo stanje in ukrepamo. Brezmatično ali lačno družino pridružimo sosednemu panju ob toplih dnevih, da jo rešimo pogube.

Velika nadlega pri čebelnjaku ali stojiščih nakladalnih panjev so ptice, ki pobirajo mrtvice, se sučejo na bradah panjev in vznemirjajo čebelje družine. Tem je treba preprečiti dostop do panjev ali nastaviti plašila. Kot plašilo se dobro obnesejo na vrvi viseča ogledala. Ozke pasove ogle-

dal obesimo pred panje tako, da se v vetru vrtijo ali gibljejo. Bliski ogle dal izredno plašijo ptice. Enako vlogo imajo viseči deli pletene plastične vre če, v katere embalarajo krompir za ozimnico. Pozimi občasno obiščemo čebelnjak, pregledamo mišnice, jih izpraznimo in nanovo nastavimo vabo. Če je zapadel sneg, ga pometemo z brad panjev, z doletne deske in vsaj 3 metre široko pred čebelnjakom. Čas imamo še za kuho voščin, popravilo orodja, zbijanje in žičenje satnic in za razna manjša mizarska dela, v katerih naj bi bil izveden vsak čebelar. Če nimamo organizirane kuhe voščin in sami temu neljubemu delu nismo kos, lahko oddamo voščine v kuho Medexu v Ljubljani. Čebelarji začetniki, ki imajo malo voščin, naj prosijo sosedo čebelarja, da jih prekuha skupno s svojimi voščinami. Za manjšo kuho voščin se dobro obnese navadni sokovnik. V prostor, ki je namenjen za sadje, iz katerega dobimo sok, natičimo voščine in para bo lepo ločila čisti vosek od voščin. Vosek, pomešan z malo vode, bo odtekal v posodo, kjer se bo ohladil. Ohlajenega nato poberemo iz vode, ga samega stopimo in nato vlijemo v model, ki je lahko emajlirana skleda, v katero damo prej malo tople vode.

Ne pozabimo na svoje teoretično izobraževanje. Ob prostem času in dolgih večerih prebirajmo strokovne čebelarske knjige in celotni letnik Slovenskega čebelarja. Prebirajmo še stare številke Slovenskega čebelarja, v katerih so včasih odlični strokovni članki, ki nam bodo koristili v naslednjem letu. Čebelarji začetniki naj si izposodijo čebelarske knjige in stare številke Slovenskega čebelarja od starejših čebelarjev. Nihče vam posojila literature ne bo odrekel. Vodstva čebelarskih družin in društev naj organizirajo strokovna predavanja, na katerih bi izmenjali svoje izkušnje in ugotovitve.

Ne smemo pozabiti na čebelarsko društveno dejavnost. Čas je, da se pri-

pravimo na redne letne konference, na katerih morajo izvršilni odbori poročati o delu in pripraviti načrt dela za prihodnje leto. Na letne konference (občne zборе) je treba povabiti predstavnike izobraževalne skupnosti, kmetijske zemljiške skupnosti in odgovornega funkcionarja za društva pri občinskih konferencah SZDL; čebelarske družine zunaj sedeža občin pa povabijo predstavnike krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij. S tem pokažemo, da organizirano delamo za napredek in razvoj čebelarstva. Izvršilni odbori občinskih čebelarskih društvenih organizacij morajo v začetku decembra predložiti občinskim izobraževalnim skupnostim letne načrte za izobraževanje čebelarjev v letu 1983, če tega niso napravili že v novembru. Te načrte je treba finančno ovrednotiti in zahtevati, da se sklene pogodba o financiranju letnega načrta za izobraževanje čebelarjev. V celjski regiji smo organizirani tako, da imamo v vsaki občini več čebelarskih družin, te pa se povezujejo v ZVEZO ČEBELARSKIH DRUŽIN OBČINE. Izvršilni odbori teh zvez zastopajo enotno interese čebelarjev občine tako, da imamo svoje predstavnike v samoupravnih interesnih skupnostih in v nekaterih družbenopolitičnih organizacijah v občini. Nadalje je treba pripraviti kandidatne liste za bodoče nove izvršilne odbore tam, kjer so letos volilne letne konference. Te kandidatne liste je treba predložiti občinski konferenci socialistične zveze ali se vsaj z njo posvetovati. S tem pokažemo, da smo za sodelovanje in da se vključujemo v naš samoupravni družbeni sistem. Tako bodo vedeli za nas in imeli bomo več možnosti za finančno pomoč, ki jo potrebujemo za delovanje naše društvene dejavnosti.

Ena od bistvenih nalog je še, da skrbimo za čebelarski naraščaj tako, da pomagamo ravnateljem šol pri ustanavljanju čebelarskih krožkov. Poskrbimo za mentorje iz svojih vrst

ter za potrebno čebelarstvo literaturo in druga učila. Prihodnost in napredek čebelarstva sta v veliki meri odvisna od vzgoje mladih čebelarjev. Mlade moramo zainteresirati za gojenje čebel.

Pred nami je novo leto, za katero smo prepričani, da bo medeno, da bomo napolnili v novem letu vso našo

posodo ter založili trg s kalorično hrano, medom in drugimi za zdravje potrebnimi čebeljimi pridelki. Vsem naročnikom Slovenskega čebelarja želim v novem letu obilo sreče, zdravja, osebnega zadovoljstva in kar najbolj uspešno gospodarjenje s svojimi in družbenimi čebelami.

IN SPET SO ZAŠUMELI ...

E. PIRŠ

»In spet so zašumeli pohorski gozdovi čudovito pesem tišine, ko je ponovno zaživela...«

Tako nekako bi poročal pesniško navdahnjen poročevalec ob odprtju plemenilne postaje »Klopni vrh« 4. julija 1982.

Tudi nekoliko nagajivo vreme ni omajalo slavnostnega razpoloženja številnih čebelarjev.

Vzreja matic na območju Pohorja ima že zavirljivo tradicijo. Prva plemenilna postaja, ki jo je vodil neutrudni, a že pokojni Požavko, je delovala pod Šumikom že leta 1936. Po drugi svetovni vojni, tj. v letih 1947 do 1952, je v neposredni bližini današnje že delovala plemenilna postaja. Takrat so tovorili čebele in matice vzrejevalci Požavko, Pokorny in

Kraner na plečih in z osli, ki so jih nabavili v ta namen. Tov. Pokorny in Kraner sta bila 30. decembra 1979 tudi soustanovitelja današnje sekcije za vzrejo matic pri MZČD Maribor.

Predsednik sekcije tov. Leopold Ul je v svojem govoru opisal dosedanje delo sekcije in dveletno preizkušanje področja plemenilne postaje. Čebelnjak za deset panjev plemenjakov je postavila sekcija pretežno s prispevki njenih članov in ob njihovem požrtvovalnem osebnem delu. Stroški so presegli zmogljivosti sekcije in MZČD Maribor in sekcija pričakuje zaradi velike pomembnosti vzreje matic tudi pomoč širše družbe.

Tovariš Ul se je zahvalil članom za opravljeno veliko delo, MZČD Maribor za vsestransko pomoč sekciji ter

Pogled na plemenilno postajo »Klopni vrh« in udeležence na odprtju, ki je bilo 4. 7. 1982 (foto: E. Pirš)

Vsem, ki so
pripomogli
k odprtju nove
plemenilne
postaje, je čestital
in jim zaželel
uspešno delo tudi
podpredsednik
ZČDS tov. Peter
Hočevar
(foto: E. Pirš)

GG Maribor, obrat Lovrenc na Pohorju, ki je z veliko razumevanja velikodušno odstopil zemljišče za plemenilno postajo v brezplačno uporabo. Veliko moralno podporo sta sekciji dajali tudi ČD Lovrenc na Pohorju in ČD Ruše.

Sekcija za vzrejo matic je ob tej priložnosti odlikovala z redom A. Janše III. stopnje Julija Pokornjaja, že pred več kot tridesetimi leti zelo uspešnega vzrejevalca matic.

Plemenilna postaja »Klopni vrh« je oddaljena od Maribora 35 km in je na nadmorski višini 1050 m. Sekcija uporablja občasno tudi plemenilno postajo »Jezerc«, ki je na nadmorski višini 1200 m, oddaljena od Maribora 40 km. Medsebojna oddaljenost obeh plemenilnih postaj znaša približno 7 km zračne črte.

Ker so razmere za vzrejo zelo ugodne, lahko postane Maribor s Pohorjem

veliko vzrejno središče za čebelje matice.

Plemenilno postajo je odprl predstavnik MZČD Maribor tov. Mirko Vute. V svojem govoru je nakazal pomembnost odbire in vzreje kakovostnih matic.

Na odprtju plemenilne postaje sta bila tudi predsednik republiške komisije za vzrejo matic in podpredsednik ZČD Slovenije tov. Peter Hočevar ter podpredsednik ZČD Slovenije tov. Rudi Pen.

Podpredsednik zveze tov. Peter Hočevar je v svojem govoru izrekel pohvalo sekciji za vzrejo matic in ji zaželel še mnogo uspehov pri njenem nadaljnjem delu z željo, da bi načrtna odbira in vzreja matic dosegla tisto pomembno mesto v slovenskem in jugoslovanskem čebelarstvu, kot jo ima ta panoga čebelarstva za našo kranjsko čebelo drugod po svetu.

OBVESTILO O VIŠINI ČLANARINE ZA LETO 1983

Obveščamo vse čebelarje in čebelarske organizacije, da je članarina ZČDS za leto 1983 350 din in 2 din na ekonomski panj za tiskovni sklad.

S članarino je plačan tudi Slovenski čebelar za leto 1983. Prosimo vse organizacije, da čimprej poberejo članarino za leto 1983 in nam pravilno izpolnjene sezname pošljejo najkasneje do 1. 2. 1983.

Vsi člani in naročniki, ki v prihodnjem letu ne želijo prejemati revije Slovenski čebelar, se naj pismeno odjavijo najkasneje do 1. decembra 1982. V nasprotnem primeru jim bomo še nadalje pošiljali našo revijo in poslali račun.

ZČDS

»PANJSKA VOJNA«

INŽ. MARJAN DEBELAK

Prof. dr. Jože Rihar je v prispevku, ki ga je objavilo naše glasilo (1982/10), napravil poskus ocene oziroma odgovora na lastno vprašanje; to se glasi: »Kaj je obdobje tako imenovane panjske vojne prineslo novega v naše čebelarstvo?«

V posebnem poglavju tega prispevka pa je omenjeni pisec tudi ponovno načel vprašanje rentabilnosti čebelarjenja glede na oba sistema.

Na obe razmišljanji bi želel dodati nekaj svojih zapazanj, kar naj se sprejme kot dobronameren prispevek k razpravi, ki jo je začel dr. Rihar s svojim prispevkom.

Če poskusim strniti najvažnejše ugotovitve dr. Riharja na prvo temo, je ta mnenja:

1. da je pri nas »panjske vojne« konec z zmago nakladalnega sistema, ki da je leta 1971 prepričal še zadnje nasprotnike o svoji prednosti pred AŽ sistemom,

2. da je »panjska vojna« povzročila pri privrženecih listovnih (AŽ) panjev določene (pozitivne) premike pri iskanju novih, prostornejših listovnih panjev.

K mnenju pod točko (1) imam naslednje pripombe:

Res je po letu 1971 zamrla polemika v našem glasilu glede »panjske vojne«, ponovno pa je oživela letos. Vendar vzrok tega zamrtja ne tiči v »zmagi« nakladalnega sistema, ampak je drugje.

— Branilci čebelarjenja v AŽ panjih na mnoga vprašanja »uporabne biologije«, kot to imenuje in navaja dr. Rihar, pred desetimi leti resnično niso mogli ponuditi dobrih odgovorov na ta vprašanja v prostorninsko preveč omejenem standardnem AŽ panju, brez znanja, kako mu lahko večamo prostornino. Ostalo jim je vendar še najmočnejše orožje, da vidijo praktične rezultate čebelarjenja

z »boljšimi« nakladalnimi panji. To je po mojem mnenju eden od razlogov za ta premor v »panjski vojni«.

Letos, kot kaže, je premora že konec, ker se je tudi iztekel »rok«, v katerem bi morali biti že vsakomur vidni rezultati čebelarjenja z nakladalnimi panji.

Tega rezultata pa ni dosti videti in prav lahko je zato danes zagovarjati celo tezo, da je z manj močnimi družinami celo s klasičnim načinom čebelarjenja v AŽ panjih mogoče dosegati povsem zadovoljive in konkurenčne rezultate v primerjavi z nakladalnimi panji. (Glej prispevka, ki sta ju napisala Lojze Kastelic in Jože Rotar letos v našem glasilu).

Vzroki pa so še drugje.

— Za videz domnevne zmage nakladalnega sistema je poskrbelo, po svoje, tudi naše glasilo, ki se je v preteklih desetih letih oddolžilo zagovornikom nakladalnega sistema za pretekla »zapostavljanja«.

Torej ni bilo prispevkov proti uvažanju nakladalnih panjev tudi čisto preprosto zato, ker jih nihče ni objavil do letošnjega leta.

— Da so se letos kopja branilcev našega domačega panjskega sistema ponovno dvignila, je tudi posledica izuma prostorninskega dodatka k AŽ panju, t.i. »zaklade«, ki je vsaj podzvestno močno dvignila samozavest privrženecv čebelarjenja z AŽ panji, četudi sami tega pripomočka (še) ne uporabljajo. Vedo pa, da ga bodo lahko, kadar bodo to želeli in da je s tem AŽ panj še mnogo boljši, kot so prvotno mislili. Zlahka brani tudi napade nasprotnikov s položajev »uporabne biologije«.

K mnenju pod točko (2) pa želim pojasniti naslednje:

Res je živahna in odprta razprava v našem glasilu do leta 1971, ko so se kresala mišljenja, tako razgibala če-

Sojišče AŽ panjev
na paši (foto:
Oton Primožič)

belarje, da se je marsikaj premaknilo na bolje. To nam je lahko dokaz, kako koristna je lahko polemika, če je ta naravnana na čiščenje strokovnih vprašanj in ne na osebna obračunavanja. Tekmovanje dveh sistemov za boljše rezultate je sicer res prineslo določeno rušenje enotnega panjskega sistema pri nas, vendar bolj teoretično kot v praksi. Še vedno nas samo v Sloveniji čebelarji velika večina z AŽ panji (okoli 90 %) in zato še lahko govorimo, da imamo kljub »panjski vojni« ohranjen izjemno enoten način čebelarjenja.

Grozeča konkurenca in zagrizena opozicija v »panjski vojni« je nujno prinesla mnogo izboljšav v naše čebelarstvo. Z dr. Riharjem se ne strinjam pri oceni, da so dobrote te ostre konkurenčne borbe užili samo privrženci AŽ panja z razvojem svoje tehnologije in pripomočkov. Tudi prijatelji nakladalnega sistema v tej konkurenčni borbi niso mogli spati na lovrikah »v vseh svetovnih klimah in pašah preizkušenega standardiziranega nakladalnega panja«, kot so na začetku pri nas vneto zatrjevali.

To dokazuje stalno nezadovoljstvo nad panji in tehnologijo nakladalnih panjev, ko jim skušajo dati tiste lastnosti, s katerimi bi se približali pred-

nostim AŽ panja (toplota, trajnost, prevoznost...).

Pri tem moram opozoriti na pomembno »malenkost«, pri kateri dr. Rihar in še nekateri drugi čebelarji žal nimajo povsem jasne predstave.

V isti koš namreč mečejo prizadevanja in dosežke, ki skušajo izboljšati način čebelarjenja z vsemi obstoječimi (kot vemo, tudi zelo starimi) AŽ panji, da jih ne bi bilo treba zavreči, in pa tista prizadevanja, ki se zavzemajo za dejansko novo konstrukcijo listovnega panja, ta sicer več ali manj spominja na standardni AŽ panj, vendar vseh teh novosti (glede večje prostornine in drugih sprememb) ne moremo uporabiti pri obstoječih AŽ panjih.

To pa je kar precej pomembna in bistvena razlika. Po mnenju, ki ga vztrajno ponavlja tudi dr. Rihar, bi čebelar, ki ima AŽ panje, moral čebelariti z njim prostorninsko omejeno, kar utesnjuje in zavira življenje čebelje družine. Resnica — približno deset let je, odkar je bila objavljena — ki pa je nekaterim čebelarjem težko dojemljiva, pa je drugačna:

Z vsakim AŽ panjem, ki ga imamo, lahko čebelarimo tudi tako, da ni več nobenega utesnjevanja in zaviranja

Zaklada je bila razstavljena prvič na razstavi v OŠ Polje pri Ljubljani

življenja čebelarje družine, kar bi vplivalo na potrebo po omejevanju števila panjev, ki jih čebelar lahko oskrbuje, in zmanjševalo tako dnevno kot letno bero medu, ki jo je v naših pašnih razmerah mogoče doseči.

Edini pogoj za tako čebelarjenje je, da si čebelar oskrbi preprost zaboj ali škatlo v obliki t.i. »ZAKLADE« in prilagodi čebelarjenje novim (velikim) možnostim. Nekje sem že zapisal, da je to podobno kot pri nakladalnih panjih uporaba tretje naklade. Če torej »dovolimo« LR sistemu uporabo tretje naklade, moramo tudi »dovoliti« AZ sistemu uporabo zaklade.

V čebelarski teoriji torej ne bi smeli govoriti in pisati o prostorninsko premajhnem AZ panju, ampak o AZ panju, ki (če čebelar želi) dosega prostornino (pri 10-satnem standardnem AZ panju), nekaj večjo od satne prostornine LR panja s tremi normalnimi nakladami, oziroma o panju, ki dosega 575 dm³ satne površine, kar je več kot 50 % povečanje satnih površin glede na prvotno »izkaznico« AZ panja. To pa je dovolj tudi za tiste oblike čebelarjenja, ki zahtevajo veliko prostornino.

Dr. Rihar se v poglavju *rentabilnost čebelarjenja*, v prispevku, s katerim polemiziram, sklicuje na ocene

in sodbe iz vrst zagovornikov nakladalnega sistema. Vse te ocene in namigi govorijo izrazito v prid čebelarjenju z LR oziroma še drugimi nakladalnimi panji.

Vendar imamo tudi podatke, objavljene in neobjavljene, ki kažejo drugačno podobo. Komu torej verjeti?

Edino merilo, na katero se lahko ozremo, je to, da se dobro blago samo hvali. Kot primer nasprotnih podatkov naj navedem še svoje rezultate. Čebelarim z osmimi standardnimi AZ panji, katerim vstavim meseca maja zaklado in jo avgusta odvezam.

Čebelnjak imam blizu obale Blejskega jezera in ne prevažam na paše. Paša okoli jezera ni videti pretirano dobra, pa tudi slaba ne more biti, če jo ocenjujem z rezultati. Naseljenost čebeljih družin je v moji okolici izredno velika.

S tem hočem povedati, da prav gotovo ne čebelarimo na zavidljivem mestu, ki bi morda pritegnilo celo kakega prevaževalca; še nikoli ga nismo videli, niti od daleč.

Kljub temu sem v 7-dnevnem poprečju na eno zazimljeno gospodarsko čebeljo družino odvezel 36,5 kg medu v enem letu. V zadnjih treh letih znaša tako poprečje 44,3 kg na leto. Letos sem iztočil natančno 40 kg od družine.

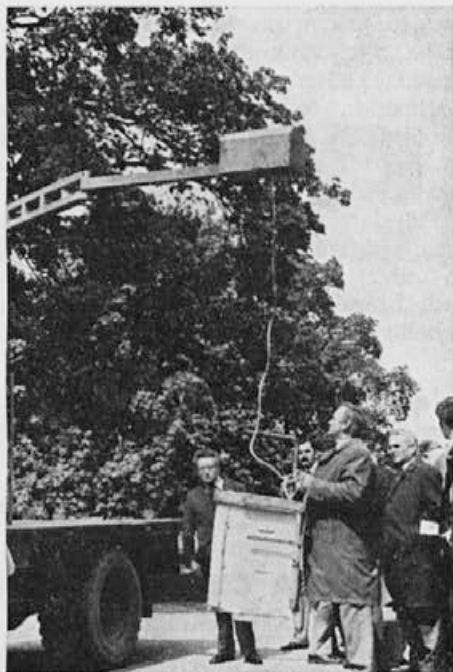
Poudarjam, da mi nobeno zimo do-
slej še ni propadla niti ena družina
in mi zato poprečje pridelka ne kva-
rijo morebitno odmrle družine (kar
praviloma čebelarji »pozabijo« vzeti
v račun poprečnega letnega pridelka
na eno družino). Moj način čebelarje-
nja tudi ne temelji na pomoči pomož-
nih družin, ki bi prispevale k uspehu
gospodarske družine, zato mi tudi te-
ga podatka ni treba upoštevati pri iz-
računavanju poprečnega pridelka na
eno gospodarsko družino. Te pridelke
vsako leto preverjava in primerjava
s prijateljem, ki čebelarji zelo zavzeto
in na najboljše možne načine z LR
panji v neposredni bližini, v istem
pašnem okolišu.

Upam, da mi ne bo zameril, če »iz-
dam« podatek, da še nobeno leto ni
dosegel v nakladalnih panjih takih
poprečnih pridelkov kot jaz z AŽ pa-
nji. Taka je torej praksa in resnica o
pridelkih, kot jo vidim s svojimi očmi.

Dokler ne bomo imeli zaupanja
vredne institucije, ki se bo resnično
znanstveno in strokovno neoporečno
lotila testiranja in preizkušanja ren-
tabilnosti najbolj izpopolnjenih teh-
nologij čebelarjenja z AŽ panji in
enako z nakladalnimi panji, bodo pač
imele »vsake oči svojega malarja«!
Čebelarjem pa ostane še naprej samo
to, da sami ugotove, kje je resnica, s
svojo presojo in svojimi izkušnjami.

Naj poskusim odgovoriti tudi na
vprašanje, ki ga je dr. Rihar povezal
z bero v AŽ Kirarjevih in LR panjih,
kjer meni, da je eden od vzrokov za
slabše pridelke pri AŽ panju tudi ne-
prava mera satnika AŽ, kamor čebele
(nepravilno) kopičijo vence medu, ki
jih ne more čebelar iztočiti in, če
ostanejo neiztočeni v centru gnezda,
povzroče pozimi katastrofalno preži-
mitev, v pašnem obdobju pa oslabitev
družin zaradi blokiranega zalega.

Najprej ne vem, kakšna bistvena
razlika bi bila lahko med AŽ in LR
satniki, ker so praktično enakih di-
menzij. Zakaj torej je vse v redu pri
LR panjih, vse pa narobe pri AŽ pri

Naš največji čebelar z nakladalnimi panji
I. Vener, ki ima 600 LR panjev, ima
svoje čebelarstvo zelo mehanizirano

približno enaki meri satnika? Najbrž
je dr. Rihar pozabil povedati, da je
vse odvisno od načina čebelarjenja.

Če bi v LR panjih čebelar vstavil
matično rešetko nad prvo naklado in
gnezdo imel samo v spodnji, bi ustva-
ril popolnoma enake pogoje kot če-
belar z AŽ panji, ki pusti gnezdo sa-
mo v plodiščni etaži. Če pa v AŽ pa-
njih matico spusti v obe etaži ali če
jo celo »spravi« v dodano zaklado,
nima nobenih zadevnih problemov. Z
matico v zakladi je razporeditev me-
denih in obnožinskih zalog celo us-
pešneje rešena kot v kakem drugem
panju, ker nikoli ne pride do bloki-
ranja zalega z obnožino. Te čebele v
zakladi sploh ne kopičijo in tudi me-
deni venci po večini ostanejo samo na
dodanih satcih, ki jih položimo vrh
pokonci obrnjenega AŽ sata.

Če ostane kaj za čebele težko pre-
bavljivega medu v gnezdu, pa čebe-
larju tudi ni noben nerešljiv problem:

preden prične krmiti s sladkorjem, je treba npr. vsak drugi sat v središču gnezda nadomestiti s praznim ali obnožinskim, če ga imamo; čebele ga napolnijo s sladkornim medom in še malo tudi zaležejo, če to naredimo pravočasno, kot je treba.

Pri današnjem znanju in sredstvih (sladkor) ni več nobenega opravičila za odmrtnje čebeljih družin pozimi zaradi hrane, ker je temu vzrok samo čebelarjeva malomarnost.

VIRI

— »Izkoristimo prostor za vratci«, Igor Frančič, Slovenski čebelar št. 5, 1970.

— »Poskus prilagoditve AŽ panja sodobnim zahtevam naših čebelarjev«, Igor Frančič, Slovenski čebelar (v nadaljevanjih) št. 6 in št. 7-8, 1970 ter št. 5 in št. 6, 1971.

— »AŽ zaklada — pripomoček za večanje prostornine AŽ panjem«, Marjan Debelak, Slovenski čebelar št. 5, 1978.

— »Izkušnje in obeti čebelarjenja v AŽ panjih z zakladami«, Marjan Debelak, Zbornik s III. posvetovanja o sodobnem čebelarstvu v Polju pri Ljubljani, leta 1979.

— »Kritika AŽ panja je kritika na napačen naslov«, DELO, sobotna priloga, poštni predal 29, 11. aprila 1981.

— »ZAKLADA, pripomoček za večanje prostornine AŽ panjem« (pomen, načrti, tehnologija, rezultati), Marjan Debelak, samozaložba, 1982.

ZVEZA ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SR SRBIJE BO ORGANIZIRALA V BEOGRADU RAZSTAVO »ČEBELARSTVO 82«

Zveza čebelarskih organizacij SR Srbije bo od 2. do 7. decembra 1982 organizirala v Beogradu VII. tradicionalno čebelarsko razstavo »ČEBELARSTVO 82«. Razstava bo v Domu sindikatov in bo odprta vsak dan od 9. do 19. ure.

Hkrati bo potekala tudi prireditve v počastitev 100-letnice izhajanja časopisa Čebelar in društvene organiziranosti čebelarjev na območju Srbije.

Razstava »ČEBELARSTVO 82« bo imela propagandni, izobraževalni in prodajni namen.

Med razstavo bodo zanimiva predavanja z različnih področij čebelarstva, predvajanje čebelarskih filmov in diapozitivov.

Poleg razstave čebelarske opreme, čebeljih pridelkov, čebelarske literature in značk bomo organizirali tudi prodajo vseh čebeljih pridelkov, literature, opreme za čebelarstvo, sadik medovitih rastlin, semen, poživil na osnovi čebeljih pridelkov in značk.

Natančne informacije o pogojih za udeležbo na razstavi z ekspozirati ali pogoje za prodajo čebeljih pridelkov lahko dobite na Zvezi čebelarskih organizacij SR Srbije, Molerova 13, 11000 Beograd (tel. 011/458 640), ali na ZČDS, Ljubljana, Cankarjeva 3 (tel. 061/210 992).

ZČDS

OBISK BURMANSKIH STROKOVNJAKOV

Na podlagi dogovora med Zavodom SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje in našo ambasado v Burmi je bila pri nas od 25. do 30. oktobra 1982 šestčlanska skupina strokovnjakov s področja čebelarstva v naslednji sestavi:

1. Dr. Tin Oo, pomočnik direktorja uprave za zdravstvo,
2. U Chit Muang, znanstveni delavec v upravi za medicinske raziskave,
3. U Tin Maung Aye, demonstrator v upravi za botaniko,
4. U Saw Aung Myint, namestnik direktorja Družbe za razvoj živinoreje,
5. U Myint Lwin, direktor razvojnega centra za farmacevtsko industrijo,
6. U Tun Zan, direktor Družbe za farmacevtsko industrijo.

Namen študijskega obiska delegacije je preučiti organizacijo čebelarjenja pri nas. Zelo se tudi zanimajo za predelavo čebeljih pridelkov v izdelke apiterapije. Glede na razmeroma kratek čas študijskega obiska smo program dela razdelili čimbolj racionalno. Prvi dan smo jim predstavili dejavnost naše DO, razvoj čebelarstva v Jugoslaviji, kooperantske odnose s čebelarji in vzrejo gospodarskih matic. Seznanili smo jih tudi s čebeljimi boleznimi, predvsem s problemom varroze in zavrteli film o varroozi. Posebej so bili zainteresirani za področje apiterapije, kjer smo jim lahko tudi

postregli s številnimi rezultati našega dela. Drugi dan, v torek, so si ogledali našo proizvodnjo z razvojno dejavnostjo in imeli razgovore z našimi strokovnjaki. V sredo smo jih na njihovo željo peljali na ogled institutov (mikrobiološki institut medicinske fakultete, BTF, IBK). V četrtek so si ogledali, kako prideluje oziroma dela naša delavka na domu, Ljudmila Rakovec iz Bašlja. Nato so si šli ogledat tudi čebelarški muzej v Radovljico. V petek smo se ponovno sešli v naši DO, kjer smo pregledali delo prejšnjih dni. Z vsem, kar smo jim pokazali, so bili zelo zadovoljni. Prosili so nas, da naj omogočimo praktično delo večjemu številu njihovih strokovnjakov, ki bodo kot štipendisti razporejeni pri raznih delih v naši DO. Zelo so se zanimali tudi za naš reprodukcijski material; v kratkem je pričakovati tudi konkretna naročila.

Ob kratkem povedano, želijo si dolgoročnega sodelovanja z našo DO na vseh področjih, ki se nanašajo na organizacijo čebelarstva in predelavo čebeljih pridelkov. Študijska delegacija iz Burme je naše delo ocenila kot odlično. To nas samo še zavezuje in spodbuja, da bomo v prihodnje še bolje in učinkoviteje delali in tako pridobili še večje zaupanje ne samo doma, ampak tudi po svetu.

Glavni direktor — hp Medex
 Aleš Mižigoj, dipl. oec.

BENCINSKI BONI

Zaostrena gospodarska situacija je med drugim narekovala tudi gospodarnejšo uporabo bencina in drugih goriv, ki jih uporabljajo posamezni lastniki avtomobilov in drugih prevoznih sredstev.

Izvršni svet SRS je v Ur. l. SRS 37/82 izdal uredbo o omejitvi prometa z motornim bencinom in plinskim oljem. V 7. členu navedene uredbe je določeno, da bodo tudi lastniki traktorjev in drugih prevoznih sredstev, ki trajneje sodelujejo v pridelovanju z organizacijami združenega dela, upravičeni še do dodatnih količin goriva.

Navedene člene razumemo tako, da bodo čebelarji — delavci na domu oziroma kooperanti upravičeni do dodatnih količin goriva. Naša organizacija se je takoj vključila v akcijo, da bi zagotovila čebelarjem ustrezne količine goriva. Žal nam republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in republiški komite za trgovino in cene ni mogel dati konkretnega pojasnila, koliko goriva bo odobrenega za pogodbene čebelarje. Uredba pa določa, da je izvršni svet skupščine SRS dolžan, da v roku 7 dni določi osnove za posamezne upravičence do dodatnih količin goriva. Prepričani smo, da bo vsem pogodbenim čebelarjem odobrena ustrezna količina goriva, da bodo svojo dejavnost nemoteno opravljali. Naša naloga je, da skrbno spremljamo pogoje za dodelitev goriva čebelarjem in, kolikor ti ne bodo ustrezni, bomo ukrenili vse, da se zadeva z gorivom pravilno reši.

Čebelarji, delavci na domu — kooperanti, bodite prepričani, da bo za organizirano pridelovanje na voljo ustrezna količina goriva.

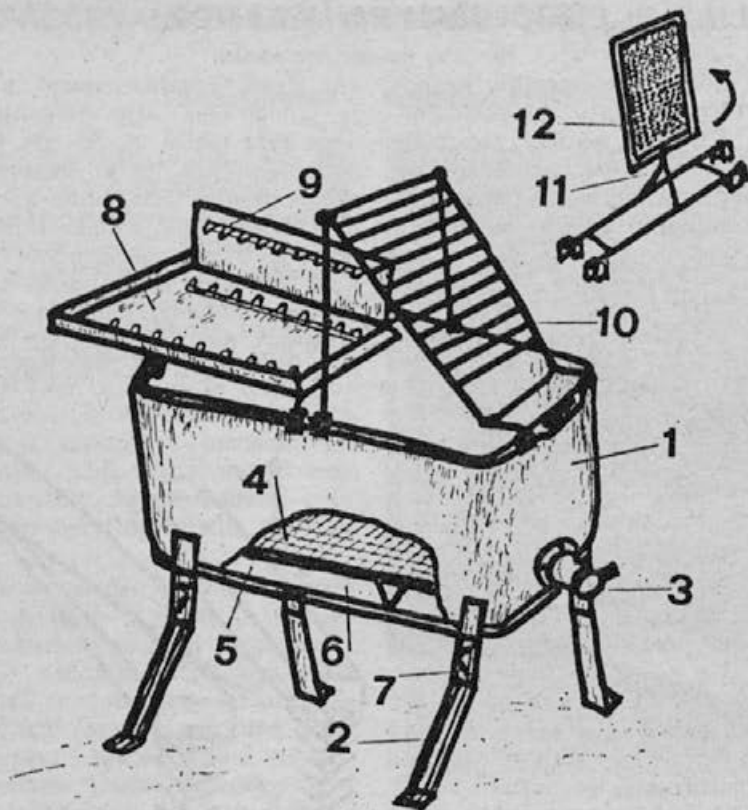
DE - Kooperacija

KOZICA ZA ODKRIVANJE SATJA

Kozica je nov izdelek iz letošnjega programa razvoja čebelarske opreme in pripomočkov. Kozica je sestavni del t.i. »linije za točenje medu«. Doslej so naši čebelarji uporabljali kovinsko stojalo za naslonitev satov s pladnjem, v katerega so padali pokrovc. Tak način pa je malce neprikladen na zunanjem pasišču. Zato so si nekateri čebelarji izdelali zlozljive kozice sami. Da bi zapolnili to vrzel v opremi, smo razvili kozico, ki jo

predstavljamo na skici. To nam je narekovala tudi razveseljiva okolnost, da se vedno več čebelarjev odloča za blagovno pridelovanje, medtem ko dosedANJI kooperanti povečujejo število čebeljih družin. Prav tem čebelarjem pa bo nova kozica nedvomno koristen pripomoček.

Pri konstrukciji kozice smo si prizadevali za to, da bi bila čimbolj uporabna, da bi bilo uporabljenih čimveč tipskih elementov (posoda, noge

točil, razstojišča za panje, štula, ipd.) in da bi bila izdelava dodatnih elementov preprosta in cenena.

Osnova kozice je 50-litrska plastična posoda, ki leži na kovinskem okviru, na katerega pritrdimo s krilnimi maticami (7) noge iz profilnega železa (2). V posodo (1) je vstavljen lesen okvir s plastično mrežo (4), skozi katero se odceja med iz pokrovcev v prostor pod mrežo (6). V njem je prostora za 10 kg medu. Odcejen med iztočimo skozi štulo (3). Na zgornji rob posode nasadimo bodisi stojalo za sate (10), če odkrivamo sate z vilicami, ali pa nastavek s konico (11), če odkrivamo sate z nožem. V tem pri-

meru sat (12) zavrtimo na konici, ko želimo odkriti njegovo nasprotno stran.

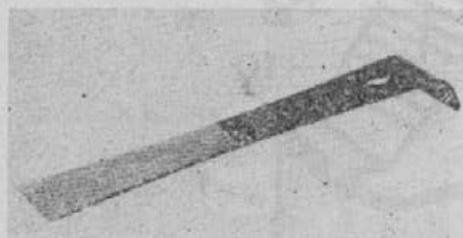
Polovica zgornjega dela posode je izkoriščena za pladenj z razstojišči, na katerega lahko položimo 8 odkritih satov. Iz njih se odceja med v posodo s pokrovci. Če odkrivata satje dva, nadomestimo pladenj s stojalom za sat. Ob prevozu zložimo vse sestavljive dele v posodo.

Seveda pa kozico lahko koristno uporabimo še za vrsto drugih namenov: lahko npr. za odcejalnik medu, za pripravo sladkorne raztopine in polnjenje kapilarnih pitlnikov, za prevoz sladkornega testa ipd.

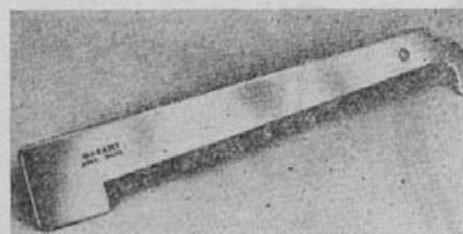
HP MEDEX
Pospeševalna služba

IZBOLJŠAN PANJSKI NOŽ

Panjski nož je nepogrešljiv pripomoček pri čebelarjenju z nakladalnimi panji. Klasičen panjski nož (skica 1) je na enem koncu priostren, da ga kot zagozdo porinemo med dve nakladi zlepljeni s propolisom in ju s

Skica 1

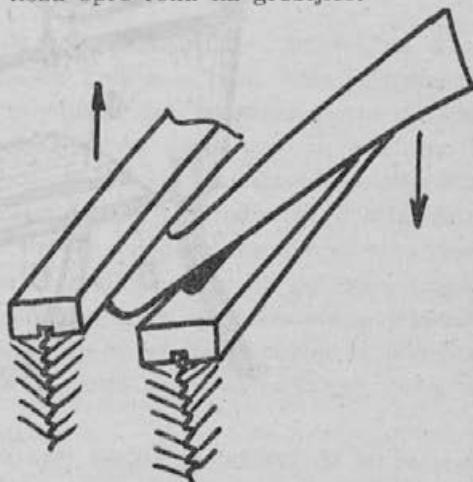

Skica 2

tem ločimo. Obenem nam rezilo služi za čiščenje satnikov, voščenih nastavkov, odstranjevanje propolisa, za razmaknitev satov ipd. Na drugem koncu je oblikovana priostrena grebljica, s katero čistimo podnico (običajno le ob spomladanskem pregledu).

Zelo neprikladen je tak nož za odzemanje satnikov (dviganje). Z njim si pomagamo tako, da en del rezila vtisnemo v zgornjo letvico satnika, drugega pa naslonimo na sosednjo letvico in tako z obračanjem noža poskušamo dvigniti sat. Da bi izboljšali dviganje satov, so v ZDA konstruirali poseben nož (MAXANT), ki ima na

eni strani poseben vzvod, s katerim je omogočeno lažje dviganje zaželenega sata (skica 2). Seveda je tu odpadla grebljica, ki jo nadomešča plosko rezilo; to sedaj služi kot zagozda in kot grebljica. Pomanjkljivost tega noža je v tem, da pri ločevanju naklad (za kar je treba včasih kar precej pritiska) nimamo dobre opore za roko (pest), medtem ko se pri klasičnem nožu opre roka na grebljico.

Skica 3

Iz obeh omenjenih nožev smo povzeli dobre lastnosti in jih združili v kombiniran nož, ki ga predstavljamo na skici 3. Nož ima na enem koncu plosko rezilo, ki ga uporabljamo za ločitev naklad in čiščenje, na drugem koncu pa vzvod v taki obliki, ki nam omogoča naslonitev roke ob vtiskanju med nakladi. Vzvod je oblikovan tako, da sat dvignemo z lahkoto in pri tem ne poškodujemo satnika.

HP MEDEX
Pospeševalna služba

OBVESTILO

Cenjene čebelarje obveščamo, da smo pričeli sprejemati voščine v prekuhanje. Sprejemali jih bomo do vključno 1. 4. 1993.

Voščine bomo prevzemali v garaži Medexa na dvorišču Miklošičeve ulice 30. Čebelarje prosimo, naj voščine primerno zapakirajo.

PREPREČEVANJE HUDE GNILOBE ČEBELJE ZALEGE

MAGDALENA VIDMAR DIPL. VET.

(Posvetovanje — Ljubljana 1982)

Huda gniloba čebelje zalege je bolezen, ki zbuja med čebelarji strah. Večina namreč meni, da se bolezní ni mogoče upreti, saj je splošno znano, da je ni mogoče zdraviti. Najverjetneje pa se ne zavedajo, da se jo dá prav uspešno preprečevati in da je prav preprečevanje v rokah njih samih. Resnici na ljubo pa je treba povedati, da morajo biti čebelarji dobro seznanjeni z lastnostmi povzročitelja bolezni kakor tudi z možnostmi raznašanja okužbe, da bi njihov trud okoli zaščite čebeljih družin bil tudi učinkovit.

Povzročitelj hude gnilobe čebelje zalege je izredno majhen in s preprostim očesom neviden organizem. Kljub svoji neznatnosti pa je izredno odporen, saj se v za življenje neugodnih okoliščinah ovije z ovojnico in se tako spremeni v sporo. Spora je sposobna preživeti visoko ali nizko temperaturo, sušo ali vlago in tudi delovanje raznih kemičnih sredstev. Prav zaradi tega je borba proti tej bolezni izredno težka, vendar pa lahko čebelar sam s svojim preudarnim ravnanjem veliko pripomore pri uspešnem preprečevanju vnašanja povzročitelja v svoj čebelnjak.

S stalno skrbjo in preudarnim ravnanjem pri raznih opravilih okoli čebelnjaka, pri izbiri novih satnic, pri prevozu svojih čebel na pašo in še drugih opravilih lahko v celoti prepreči okužbo. V pravo veselje in zadovoljstvo je, če se človek s svojim delom in pozornostjo lahko ogne bolezni, ki je neozdravljiva, kot je huda gniloba čebelje zalege.

Huda gniloba čebelje zalege se pojavi v čebelnjaku kot strela z jasnega. V začetku ni povsem gotovo, od kod bolezen prihaja, vendar je za čebelarja pomembno, da odkrije vir okužbe. Zato je koristno, da pozna, s čim

vse in na kakšne načine se bolezen prenaša, da bi se je lahko pravočasno obranil.

Viri okužbe so zelo različni, saj se spore primejo vsega, kar pride v stik z njimi. Najpogostejše se bolezen prenaša z okuženimi satnicami, satniki, voskom, čebelarskim orodjem, točilom, zaleženim satjem, z medom, z maticami in njihovimi spremljevalkami in celo čebelar sam jo lahko prenaša.

Že ko se čebelar odloči za nabavo satnic, se s tem lahko ogne marsikateri nevšečnosti. Satnice namreč izdelujejo iz voska, ki je večinoma zdravstveno nepreverjen. Zato je potrebno toplotno obdelati ves vosek, ki je namenjen predelavi satnic. Če se to ne zgodi, so take satnice lahko vir okužbe. Ker pa toplotne obdelave voska ne more opravljati vsakdo, saj so za to potrebne posebne naprave, je vsaka nabava satnic iz nesteriliziranega voska zdravstveno dvomljiva in tudi nevarna.

Čeprav so satnice izdelane iz steriliziranega voska, so še vedno lahko

izvir okužbe, če niso pakirane ob posebnih pogojih in če jih prevažajo poleg okuženih voščin ali hlebcev voska, ali celo v nerazkuženih vozilih, ne nazadnje pa tudi, če jih prodajajo v istih prostorih kot voščine ali hlebce voska.

Ko se čebelar odloči za prebiranje satja po končani sezoni, opravlja to delo v posebnem prostoru, ne pa v čebelnjaku, pa tudi tam ne, kjer shranjuje čebelarско orodje ali satje. Prostor si pogrne po tleh s polivinilom ali s papirjem, sam pa se obleče v haljo. Na roke natakne gumijaste rokavice, obuje pa se v gumijaste škornje. Satje, ki ga namerava še uporabljati v čebelarstvu, najprej odnese iz tega prostora in ga spravi na stalno mesto. Za čebelarstvo neuporabno satje izreže, voščino pa spravi v papirnate ali polivinilske vrečke. Po končanem opravi lu odstrani pregrinjalo s tal ter ga neškodljivo uniči. Rokavice, škornje in drugo orodje razkuži, haljo pa opere. Razkužilo in vodo, ki jo pri tem rabi, zlije v pokrit kanal ali jamo, ki jo nato zasuje.

Prav tako so za raznašanje bolezni v neposredno okolico nevarne tudi topilnice voščin, če niso opremljene z razkuževalnimi barierami in nimajo možnosti odtoka razkužil in vode v pokrit kanal in kjer ostankov voščin ne sežigajo.

Čebelar veliko tvega, ko toči z izposojenim točilom ali s točilom, ki je bilo pred tem posojeno, ne da bi ga pred tem razkužil. Prav tako tvega tudi takrat, ko toči brez bežnega pregleda zalege lastnega čebelarstva. Ne-preudaren je, če pri pregledu ugotovi presledkasto ali luknjičavo zalego, pa kljub temu ne spremeni vrstnega reda točenja. Čebelje družine s takimi zaleženimi površinami je pametno točiti zadnje, iztočeno satje pa skladiščiti posebej ali pa vrniti isti čebelji družini. Zavaroval bo svoje čebelarstvo tudi, če bo take čebelje družine osamil; to pa pomeni, da jih bo oskr-

boval poslednje. Kadar ima v čebelarstvu sumljive čebelje družine, ne bo ob nobenem pogoju prodajal medu na drobno.

Ne nazadnje čebelar lahko zavaruje svoje čebelarstvo pred okužbo tudi, kadar prevaža čebele na pašo, če se pozanima za zdravstveno stanje okoliša, kjer jih namerava pasti. Prav tako je pomembno, da se pozanima za zdravstveno stanje čebelarstev, s katerimi pase skupaj.

Ko se čebelar odloči povečati svoje čebelarstvo, ravna pravilno, če nabavlja čebelje družine v okoliših, kjer bolezni ni; prav je, da zahteva potrdilo zdravstvenega stanja čebelarstva, da se sam prepriča s pregledom zaleženih površin in da čebeljo družino postavi za mesec dni ločeno od svojih. Vse, kar čebelarji nabavljate, pred uporabo tudi razkužite.

Pomembno je, da čebelar vsako leto vsaj enkrat razkuži svoje čebelarstvo, vendar tako, da čebelje družine niso v nevarnosti. Po opravljeni razkužbi prelopata zemljo pred čebelnjakom. Prav tako pregleda tudi zaležene površine. Najuspešneje bo to opravil ob jesenskem rednem pregledu. Družine s presledkasto zalego so sumljive, zato jih osami in spomladi poskrbi za potrditev ali izključitev suma. V primeru pa, ko ugotovi nezvaljeno zalego, takoj poskrbi za strokovni pregled. Sicer pa naj bo čebelar vedno previden pri vseh opravilih, še posebno pa takrat, ko opazi spremembe na zaleženih površini. Kadarkoli se na čebelnjaku pojavijo nenormalno zaležene površine, ravna čebelar preudarno, če opravlja vsa dela v gumijastih rokavicah in jih vedno razkuži, ko delo konča pri eni čebelji družini in ga začne pri drugi. Enako velja tudi za čebelarско orodje. Tako naj ravna tako dolgo, dokler ne odkrije, kaj je povzročilo spremembe na zaleženih površini. Posebno mora biti previden pri obiskovanju drugih čebelarstev ali pa celo pri pregledovanju čebeljih družin v sumljivih čebelar-

stvih. Zaradi varnosti na svojem čebelnjaku se bo takega obiska in dela čim bolj ogibal. Če pa se ga že loti, pa tega nikakor ne sme početi brez rokavic, halje in gumijastih škornjev, ki po končanem delu ostanejo v čebelarstvu, kjer je to delo opravil. S previdnostjo torej in z upoštevanjem možnosti za raznašanje bolezni lahko

čebelar prav zanesljivo in edini prepreči okužbo svojega čebelarstva. Nihče drug, pa tudi nobena služba, razen njega samega, ne more tega storiti. Zato se vsaka malomarnost in vsako še tako majhno neupoštevanje prej navedenega krepko maščuje prav njemu in nikomur drugemu.

ČEBELARSTVO V LIKI

JOZE GRABRIJAN

Konec julija je pri nas ponehala paša. Precej slovenskih čebelarjev se nas je odpravilo proti Liki iskat boljše paše. Za prevoz v Liko smo se odločili, čeprav ni kazalo nič rožnato. Zepek je sicer kazal prve cvetove, toda glavno cvetenje je bilo še daleč. Kazalo je, da bo čez kakih štirinajst dni. Po štirinajstih dneh pa je bilo le malo bolje. Tehnice pa so kazale padec. Tudi resje se je počasi odpiralo, čeprav je bilo pred cvetenjem razmeroma dovolj padavin. Tudi temperature so bile razmeroma ugodne.

Članku sem dal naslov: »Čebelarstvo v Liki«. Zato nameravam opisati nekaj vtisov z obiskov pri tamkajšnjih čebelarjih.

V Vuči polju pri Gračacu čebelari napreden in gostoljuben čebelar Vlado Basarič. Z njim imamo slovenski čebelarji več stikov. Sporoča nam o padavinah, razrasti žepka, o berah. Ima lep zidan čebelnjak z okoli petdeset AŽ panji. V vasi Vojin gaj nas je sprejel desetletni fantič; tam so imeli na vrtu dvajset nakladalnih panjev, vendar brez naklad. Nedaleč stran v vasi Čubrilo, kjer se tudi vsi tako pišejo, čebelarita dve družini z AŽ panji. Seveda so ta čebelarstva nastala po zgledu pa tudi ob pomoči slovenskih čebelarjev, ki so pred leti vozili tja svoje čebele.

Zanimiv je bil obisk pri upokoženem veterinarju Klinarju v Lovincu. Ta goji čebele od mladih let. Lansko

jesen je imel 10 družin v sodih, koših in drugih svojevrstnih panjih. Nič jih ni krmil. Pričakoval je, da jih bo vzela zima. Vendar se je zgodilo drugače.

Čebele so lepo prezimile in letos dale obilo rojev. Več kot trideset jih je pobral. Naselil jih je v slamnate koše; potem ko je teh zmanjkalo, je uporabil za panje plastične sodčke, posode iz lesnita in še kaj. Zdaj se pripravlja, da bo roje združeval. (Ko to pišem, je začetek septembra.) Za koše mu je mizar izdelal podnice, da bo družine v koših lahko krmil. Namerava tudi ugotavljati navzočnost varroe. Pravi, da zajedalca še ni videl. Izdelal je posebno mizo, kamor bo namestil navzgor obrnjen koš in čebele »iskucaval«. To se pravi, da bo tolkel od zunaj po košu, da se bodo čebele napile medu in začele zapuščati panj. V bližino bo namestil drug panj, kateremu naj bi se čebele pridružile. V krajih z dobrimi pašnimi razmerami pa »iskucavajo« čebele v prazne koše ali druge panje. Čebelje družine si zgrade novo satje in naberijo zimsko zalogo.

Glede medenja žepka trdi, da se z žepkom dogaja nekaj podobnega kot z ajdo, da ta že več let slabo medi.

Na pohodu s prijateljem Vaseličem sva obiskala 84-letnega Petra Grabrovca, prvoborca NOB. Čebelari s trinajstimi družinami v trnkah. To so koši, spleteni iz srobot in ometani

z zmesjo ilovice in kravjeka. Letos je naselil eno družino v nakladalni panj.

Tam čebele še vedno dušijo z žveplom. Najboljše odbere za nadaljnjo rejo, ostale pa poduši. Letos namerava opustiti pet družin. Priporočila sva mu, da bi čebelje družine, ki jih namerava podušiti, pridružil drugim družinam. Tako bi bile te družine močnejše in bi lažje prezimile. V naslednjem letu pa bi dale boljši pridelek. Pripovedoval nama je, da je v okolici v kamnitih špiljah precej čebeljih družin. Iz ene, ki je ljudem nedostopna, se kar cedi med. Nepozaben, skoraj romantičen je bil obisk pri zelo naprednem čebelarju Nikoli Novkoviču v vasi Pavlovec. Sicer živi v Splitu. Tu ima lep vrt, kjer je razporejenih trideset nakladalnih panjev. Toliko pa ima še rezervnih panjčev z nepremičnim satjem. V njih prideluje med v satju. Obiskala sva ga, ko je spravljal naklade in jih vozil v lepo urejen prostor, kjer je točil med. Čebelari na stalnem mestu. Pravi, da je letošnja letina ena izmed najslabših v zadnjih desetih letih. Letos bo pridelal okrog petnajst kg na družino. Veliko pozornost posveča zdravstvenemu stanju čebel. Pred dvema letoma so mu ugotovili varroo, ki pa jo uspešno zatira. Proti njej je sedemkrat plinil. Tako ima izredno močne čebelje družine in nima nobenih izgub. Seveda čebele dobro oskrbi s primerno zalogo medu in dokrmi s sladkorjem. Opisal nama je tamkajšnje pašne razmere. V zgod-

nji spomladi imajo čebele obilo peloda na leski. Za njo zacveti dren, ki da poleg peloda tudi nektar, nato sadno drevje, ki tudi ugodno vpliva na razvoj družin, potem pa še maklen. Letos so čebele v treh dneh pobelile satje in napolnile naklade. Temu sledi travniška paša in paša na lipi; ta je navadno tudi razmeroma obilna. Po opuščeni njivah in travnikih je veliko materine dušice. Ta da v poznem poletju in jeseni malo donosno, vendar trajno razvojno pašo. V vznožju bližnjih hribov je nekaj žepka, po stelnikih v ravnini pa precej resja. Oboje je letos skoraj v celoti odpovedalo.

Nikola je izdelal neke vrste prešo, s katero s pomočjo škripca vleče vrečo s kuhanimi voščinami med valje in tako iztiska vosek. Seveda sva poskusila med in kumovico. Ko sem mu povedal, da mislim o vtisih nekaj napisati v Slovenskega čebelarja, je pozdravil slovenske čebelarje in prosil, da mu pošljemo to številko SČ. Traktorist Jovo, ki je oral na polju blizu nas, nam je povedal, da ima tudi čebele. Čebel ne duši, temveč jih škropi z vodo in prežene k drugi družini.

Logar Branko čebelari s petdeset nakladalnimi panji. Čebele tudi prevaža. Povedal nama je, da ni upanja, da bi se medenje izboljšalo, bližajoča se jesen končuje čebelarstvo sezono.

Čebelarjenje na premičnem satju si tod šele utira pot. V oddaljenih vaseh pa o tem šele razmišljajo.

MADŽARSKO ČEBELARSTVO IN XXIX. MEDNARODNI KONGRES IN RAZSTAVA APIMONDIJE — BUDIMPEŠTA

25. do 31. 8. 1983

Madžarsko čebelarstvo ni veliko v svetovnem merilu a je v svetu znano kot eno od naprednejših. Okoli 30.000 čebelarjev čebelari s 600.000 panji. Večina čebelarjev se ukvarja s čebelarstvom kot dopolnilno dejavnostjo a zelo majhen del se ukvarja s čebelarstvom poklicno. Najvažnejša čebelja paša je akacija. Akacija je razširjena v več predelih Madžarske in raste na velikih povr-

šinah. Zaradi neenakih razmer ne cveti povsod v istem času. Zaradi boljšega izkoriščanja te paše madžarski čebelarji prevažajo svoje čebele. Važnejše paše so še na oljni repici, rdeči detelji, lucerni in sončnici. Zelo dobro bero daje tudi sončnica.

Nacionalni pospeševalni in raziskovalni center za čebelarstvo je Inštitut za čebelarstvo v mestu Gödele. V njem in v njegovih postajah opravljajo raziskave s področja biologije čebele, medovitih rastlin in tehnologije čebelarjenja.

Čebelarje šolajo v posebnih čebelarskih šolah, ki so pod okriljem centralne organizacije »Hungaronektar«, in v visokošolskih organizacijah kmetijske smeri. Čebelarska organizacija »Hungaronektar« organizira odkup in prodajo medu, izdelavo čebelarske opreme in zastopa interese čebelarjev v državnih organih.

OSNOVNI PODATKI O ORGANIZACIJI XXIX. KONGRESA APIMONDIJE

XXIX. Mednarodni čebelarski kongres Apimondije bodo organizirali prihodnje leto v Madžarski in to od 25. do 31. avgusta v športni hali v Budimpešti.

PROGRAM KONGRESA — Osnovni temi kongresa.

1. Znanstveno-tehnični razvoj čebelarstva.
2. Problemi preventive in metode pri varroozi.

EKONOMIKA ČEBELARSTVA:

1. Mehanizacija del pri srednjih in malih čebelarstvih.
2. Mehanizacija prevoznih čebelarstev.

BIOLOGIJA ČEBELE:

1. Biologija čebel v tropskih razmerah.
2. Praktične izkušnje pri selekciji čebel.

PATOLOGIJA ČEBEL:

1. Varrooza.
2. Virusna in infekcijska obolenja čebel.
3. Pesticidi — njihov učinek na razvojne štadije čebele.

MEDOVITE RASTLINE IN OPRAŠEVANJE:

1. Nove vrste akacije.
3. Medovita vrednost novih vrst akacije in oljne repice.
3. Ekonomski pomen čebele kot opraševalca.

TEHNOLOGIJA IN OPREMA:

1. Državne in meddržavne odredbe o medu.
2. Standardi čebelarske opreme.

APITERAPIJA:

Čebelji pridelki v prehrani, dietetiki in terapiji.

1. Uradni jeziki kongresa so: nemški, angleški, francoski, madžarski, španski in ruski.

2. Vsak udeleženec mora plačati organizatorju kongresa 125 USA dolarjev, spremljevalci 100 dolarjev, enodnevni obisk kongresa pa stane 12 dolarjev.

Kotizacijo se mora plačati do 1. 6. 1983, kolikor boste plačali kasneje, je cena 10 % višja.

Udeleženci kongresa iz socialističnih držav lahko plačajo kotizacijo v valuti svoje države.

3. V času kongresa bo organizirana tudi mednarodna razstava čebelarstva. Za 1 m² razstavnega prostora za ves čas trajanja kongresa je cena 54 dolarjev, v najem pa jih je moč vzeti najmanj 6 m². Razstavljalci iz socialističnih držav lahko plačajo razstavni prostor v valuti svoje države.

Udeleženci kongresa, ki plačajo kotizacijo, dobijo: kongresni material ob prijavi, brezplačno udeležbo na enodnevnih izletih — obiski čebelnjakov in podjetij, sodelujejo na vseh zasedanjih kongresa in možnost uporabe simultane prevajanja, udeležijo se lahko slovesnega začetka, folklornih nastopov in poslovnega banketa, dobijo zbornik referatov kongresa in lahko sodelujejo na vseh natečajih kongresa.

Avtorji referatov morajo poslati povzetke svojih del do 1. februarja 1983. leta, a končne tekste referatov do 1. maja 1983 z ustreznimi obrazci in popolnim naslovom.

Referati morajo biti napisani na enem od uradnih jezikov kongresa in v domačem jeziku avtorja referata.

Podrobnejše informacije dobite na naslednjih naslovih:

GENERALNI SEKRETARIAT APIMONDII

Corso Cittorio Emanuele 101, 00186 ROMA, ITALIJA (tel. 657 175
Telex 612 533).

MADŽARSKI ORGANIZACIJSKI KOMITE:
HUNGARONEKTAR

BUDIMPEŠTA V. GARIBALDI u. 2. H-1054 (tel. 353 868 Telex 22 6211)

TURISTIČNA POSLOVALNICA KOOPTURIST

Budimpešta V. Kossuth ter 13-15- H-1055 (tel. 121 017).

PRIČELI SO SE TEČAJI ZA ČEBELARSKE PREGLEDNIKE

Republiška veterinarska uprava Slovenije je s sodelovanjem Zveze čebelarskih organizacij Slovenije organizirala tečaje za čebelarske preglednike. Tečaji bodo v vseh večjih središčih v naši republiki, odvisno od števila prijavljenih tečajnikov.

Tečaji bodo štiridnevni za tiste čebelarje, ki prvič sodelujejo, in dvodnevni za tiste, ki so se pred leti že udeležili podobnih tečajev in opravljali delo preglednikov.

Čebelarske organizacije so nam prijavile več kot tristo kandidatov, ki bodo obiskovali omenjene tečaje. Če bodo tečaj oziroma izpit na koncu tečaja uspešno opravili, bodo dobili potrdilo o usposobljenosti za pooblaščenega čebelarskega preglednika.

Tiste organizacije, ki niso prijavile tečajnikov, lahko to storijo tudi pozneje. Zanje bodo organizirali tečaj spomladi prihodnjega leta.

ZČDS

KAKO SE ČEBELE SPORAZUMEVAJO S POMOČJO FEROMONOV

DR. J. NITSCHMANN

Vsakdo od nas je že opazil, kako se čebele obnašajo v umetnem roju, če jim dodamo matico. Čebele se namreč zberejo okoli nje in jih pri tem ne moti nižja temperatura. To zato, ker so pomirjene zaradi snovi, ki jih matica razširja okrog sebe. Danes vemo, da gre pri tem za specifične snovi, ki igrajo v živalskem svetu pomembno vlogo. Prvotno so jih imenovali ekto-hormoni. Hormoni so za življenje potrebne snovi in jih telo ustvarja v majhnih količinah in na določenih mestih. Njihovo delovanje pa je v drugih delih organizma.

Razen hormonov, ki jih imajo tudi nekateri insekti, obstajajo še navzven delujoče snovi, ki jih izločajo nekatere živali, njihovo delovanje pa je usmerjeno na drugo žival iste vrste. Na začetku so imenovali takšne snovi »socio-hormoni«. Postopoma so nekateri strokovnjaki uveljavili za takšne snovi splošni pojem »feromon«. Pod tem pojmom torej razumemo snovi, ki pri predstavnikih iste vrste povzročajo posebne reakcije (odzive). K tem sodijo snovi, ki izzivajo seksualno privlačnost pri različnih insektih. Izločajo jih samice v posebnih žlezah, da bi z njimi privabile in vzbudile spolne partnerje. K feromonom sodijo nadalje različne snovi za alarm, npr. pri različnih ribah. Takšne alarmne snovi imajo tudi mnogi socialni insekti, pri katerih prihaja do izbruha velike vznemirjenosti, napadalnosti ali želje po begu. Tudi snovi, ki nakazujejo vonj sledi, štejemo med feromone. Pozna jih mnogo sesalcev, pa tudi nekateri socialni insekti.

Vse doslej omenjene snovi sprejemajo insekti s pomočjo voha, torej prek anten, oziroma zelo občutljivih sprejemnikov vonjav. Vanje prihajajo molekule dišeče snovi skozi porozno ploščico prek manj ali bolj razveja-

nega sistema na podaljške živčnih celic in delujejo kot dražljaj. Čebele imajo na anteni okrog tri tisoč ploščic za vonj, troti pa jih imajo okrog petnajst tisoč. To je razlog, da se troti dobro orientirajo s pomočjo vonja. Za razliko od teh feromonov obstajajo tudi takšni, ki pošiljajo dražljaje prek ust. Tipičen primer za to je matična substanca.

ZGODOVINA FEROMONOV

Za večino dogajanj o feromonih se imamo zahvaliti raziskavam snovi, ki jih vsebujejo seksualna vabila metuljev. Že leta 1837 je Siebald dejal, da nekatere snovi vaginalnih žlez metuljevih samic privlačno delujejo na samce. Dejansko so tedaj tudi izločili prve seksualne feromone metuljev in njihovo strukturo analitično razjasnili. Nadaljnji korak v tej smeri so napravili leta 1961, ko so eksperimentalno izločili snov seksualnega vabila pri svilnem prelcu.

Pozneje je uspelo izolirati in analitično pojasniti še druge seksualne feromone nekaterih drugih insektov. Zanimivo pa je, da so vsi ti feromoni po svoji kemični naravi pretežno nezasičeni alkoholi ali pa derivati nezasičenih karbonskih kislin z 10 do 18 atomi. Leta 1962 je Gary prvič odkril kemično strukturo feromona matice. To je namreč trans-9- okso-decenska kislina -2.

FEROMON KOT »SOCIALNI« HORMON ČEBEL

Prvi eksperimenti na področju »jezika« plesa, oziroma letenja čebel, ki so jih naredili Karl von Frisch in njegova šola, so nam pokazali, da

pašne čebele lahko posredujejo informacije svojim tovarišicam. Posebno važna odkritja takšnih eksperimentov so, da celotna skupina biokemično raziskanih substanc vpliva na urejeno obnašanje čebel v družini. Zlasti zanimive so čebele, ki posredujejo obvestila oziroma informacije. Ta obvestila so za delavke in matice različne narave. V zvezi s tem je posebej zanimivo dejstvo, da imamo pri obeh vrstah, pri delavkah in maticah, opravka z isto dedno osnovo. Ta skupna dedna osnova pa se v procesu razvoja delavk in matic diferencira. Slika 2 predstavlja tiste organe, za katere danes menimo, da ustvarjajo feromone, namreč čeljustna in v določnem smislu goltna ali krmilna žleza, potem strupna in čeljustna žleza ter vonjalna žleza.

FEROMONI PRI DELAVKAH

Na kakšnem s sladkorjem bogatim viru hrane ali pa na žrelu lahko opazujemo čebele, ko dvigujejo vrh zadka in izpostavljajo vonjalno žlezo, ki se nahaja med predzadnjim in zadnjim trebušnim obročkom (slika 3). To je posebej moč opaziti pri prašenju kakega roja v novo prebivališče. Z mahanjem s krili posredujejo bližji okolici vonj žleznega izločka. V bližini panja lahko občuti ta vonj tudi človek kot vonj melise. Vedenje čebel pri širjenju tega vonja označujemo kot »prašenje«.

En umetni roj sem poleti prisilil, da so se njegove čebele preselile v drug panj. Čebele sem hotel privabiti na žrelo. To mi je uspelo s pomočjo spodnje deske okenca, s katerega spodnjim robom čebele pogostokrat prihajajo v stik. Čebele so prišle na deščico in medtem ko so se prašile, so letele navzgor proti žrelu. Naslednje so sprejele vonj in se prav tako sprašile (slika 4).

Kolikor danes vemo, ima vonj pri prašenju pri vseh čebelah isto kemično sestavo. Glavne sestavine vonja pri prašenju so terpen, geraniol v spremstvu cis- in transgeraminske kisline in pa v manjši meri citrala, ki ima tri izomere. Pri tem pa je treba omeniti, da hojo po ozkem robu deske verjetno omogoča delovanje nekega nadaljnje- ga feromona; to je t.i. »foot-print« (z nogami prenosni feromon). Ta feromon izločajo tako delavke kot matice in ga posredujejo s pomočjo stopal.

Čebele nabiralke razpolagajo tudi z alarmnim materialom. Njegovo delovanje je lahko opaziti, če se delavka skrči ali obstane. Tedaj se čebele, ki so v bližini, vznemirijo. Vznemirjene čebele ne napadajo takoj, temveč letijo v panj, iz katerega v kratkem zvabijo množico drugih čebel na mesto nevarnosti.

Zdi se, da se ta alarmni feromon izloča v želu in v čeljustni žlezi. Glavna sestavina alarmnega feromona iz strupene žleze je isoamylacetat. Iz čeljustne žleze izvira pred vsem heptanon 2. Isoamylacetat je okrog 50-krat močnejši od heptanona 2. Kot izloček strupne žleze ima važno signalno funkcijo za čebele stražarke, torej v bližini panja.

Biološka naloga feromona čeljustne žleze še vedno ni popolnoma raziskana. Morda prihaja s hranilnim sokom v zaleženo celico in dopove naslednji čebeli dojlji, ki obišče zaleženo celico, da je tam pravkar odložena hrana.

Struktura »foot-print« feromona, ki ga je določno zaznati na omenjeni deski panjevega okenčka, še vedno ni raziskana. Očitno je trajnejši od kratkotrajnega vonja pri prašenju. Odnos obeh lahko ponazorimo takole: Vonj ob prašenju najprej zvabi čebele na žrelo panja, na podlagi »foot-print« feromona najdejo potem čebele svojo pot v notranjost panja.

(Nadaljevanje prihodnjič)

ZA PROGNOZIRANJE GOZDNEGA MEDENJA JE TREBA POZNATI IN UPOŠTEVATI TUDI SOVRAŽNIKE POVZROČITELJEV MANE

M. MENCEJ

Medtem ko znamo ceniti gozdno medenje, pa o prognoziranju bore malo vemo. Pa tudi napisanega pri nas o tem ni bilo kaj prida. V svoji brošuri Gozdno medenje in izločevalci mane je inž. Franci Šivic na kratko opozoril tudi na sovražnike in uničevalce povzročiteljev gozdnega medenja. Zato ne bo odveč, če na kratko seznanimo naše bralce z dognanji v znanstveno-raziskovalnem inštitutu Dole v Čehoslovaški, ki jih je posredoval O. Garagsim v letošnji 6. št. Pčelovodstva.

Ob natančnem preučevanju so med drugim ugotovili, da 52 % parazitov zelo močno uničuje razvoj lahnid in lekanih, pa najsi bo, da jih požro ali pa jih parazitirajo, da na ta način oskrbijo hrano svojemu razvijajočemu se potomstvu. Med najpogostejšimi sovražniki so ptice, pajki, družine najezdnikov, predvsem pa insekti (muhe, uši, bolhači, razni mrčesi), kar vse je treba upoštevati pri programiranju pojava mane. Povzročitelji mane se namreč zelo težko ognejo napadalcem, ker nimajo ne žela in ne ostrih zgornjih čeljusti. Le nekatere ušice iz družine lahnid (collaphididae) so sposobne

premikati se in se potruditi, da zbežijo pred sovražniki. Krilate samice eucalipteridae res napravijo manjše skoke, zato pa samice kaparjev sploh niso sposobne premikati se in so lahek plen sovražnikov.

Res je, da vse le ne ostanejo popolnoma brez moči, čeprav nimajo zaščitnih sredstev. Tako npr. ustvarjajo nekatere od njih nekakšno kolektivno zaščito in če se koloniji približa sovražnik, se kolonija vznemiri in se začne premikati. Mnoge od njih zavzamejo posebno držo in mahajo z zadnjimi nogami. Pri drugih je telo pokrito z nekakšno vosku podobno snovjo in ko sovražnik napada, se mu ta snov nalepi na ustnih odprtinah in s tem otežkoča požiranje žrtev. Druge spet izločajo iz posebnih izrastlin in kanalčkov na trebušni strani posebno tekočino, ki negativno deluje na napadalce.

Kljub vsemu temu so pa njihova zaščitna sredstva glede na številčnost in napadalnost sovražnikov neznatna. Zato so množična žrtev požrešnosti sovražnikov, s čimer je treba računati pri prognoziranju gozdnega medenja.

OGLASI

Prodajam pet novih praznih AŽ panjev na deset satov, domače ročne izdelave. Sprejemam tudi naročila za izdelavo AŽ panjev na deset satov. Informacije in naročila po tel. (068) 84 938 vsak dan od 15. do 16. ure.

Prodajam čebelnjak za 24 AŽ panjev na 10 satov. Čebelnjak prodajam zaradi preureditve čebelarstva. Cena po dogovoru. Ivan Lončarič, Spodnja nova vas, Slovenska Bistrica, tel. 811 392.

Prodajam nov kontejner za prevoz 42 AŽ panjev. Izdelava je kvalitetna. Jože Fras, Bakovci, Poljska ul. 41, 69000 Murska Sobota.

PANJI, PANJI...

IVAN VALDHITER

Menda ni čebelarja, sploh pa ne čebelarja začetnika, ki se ne bi tako ali drugače srečal s problemom izbire panja. Precej čebelarjev je, ki o tem, čisto upravičeno, nočejo razmišljati, saj imajo poleg večjega števila svojih panjev in ustaljene tehnologije dela dovolj skrbi, ne da bi mislili še na menjavo panjskega sistema. Še vedno pa je veliko tistih, ki imajo več možnosti, razmišljajo, berejo ter se zanimajo, kaj je boljše in ceneje; pripravljeni so, da ob priložnosti zamenjajo, če je treba, tudi panje. Nočem delati reklame za noben panjski sistem, rad bi le povedal, kaj je mene vodilo pri izbiri panjskega sistema.

Čebelariti sem pričel s šest AŽ panji in nekaj časa sem bil s tem zadovoljen. Kmalu pa sem ugotovil, da se mi ob vsej opremi, priboru in oskrbovanju ne izplača imeti samo teh nekaj panjev. Če mi je kakšen pozimi propadel, drugi pa je bil slab, so mi ostali v resnici samo trije ali štirje.

Pričel sem razmišljati o nabavi novih. Hotel sem sicer nadaljevati z AŽ panji, toda visoke cene me niso pustile dalje. Ob obisku čebelarske za-

druge v Mariboru, sem ob cenah, ki so bile zapisane na panjih, ženo komajda še ujel za rokav pri vratih trgovine. Da bi vsako leto kupil samo en panj in imel čez nekaj let celo zbirko panjev različnih izdelovalcev, tudi ni šlo. Kaj kmalu sem ob prebiranju literature prišel do sklepa, da bom moral sam zavihati rokave. Bilo mi je tudi jasno, da bi kot nestrokovnjak z veliko muko izdelal slabe AŽ panje, s katerimi bi ravno tako težko čebelaril. Zato sem se odločil za LR panje originalne mere, ki jih je zelo lahko izdelati. Mizarju dam napraviti samo stranice naklad, sestavim jih sam, pa tudi vse pregrade, mreže in vse drugo si izdelam sam. In cena? Ob tem, da si nabavljam npr. odpadne lesenitne plošče (za pregrade, podnice, strehe itd.), in če odštejem svoje delo, me stane en LR panj na tri naklade tretjino cene AŽ panja.

Tako, vidite, me je nabavna cena pripeljala k »amerikancem«, s katerimi imam zdaj, mimogrede povedano, zaradi raznolikosti in več možnosti intenzivnega čebelarjenja vedno več veselja.

PROPAGANDA ZA ČEBELARSTVO

IVAN VALDHITER

Vsi vemo, da je v javnem življenju še vse premalo poudarka na popularizaciji čebelarjenja in uporabi čebeljih pridelkov glede na pomembnost te panoge za kmetijstvo in zdravje prehrano ljudi. Razmišljal sem takole: Čebelarstvo lahko propagiramo na več načinov, dva najvažnejša pa sta brez dvoma govorni in pisni.

Prvi način pomeni, naj bi povsod v razgovoru poskušali na primeren način poudariti pomen čebelarstva na splošno, oziroma kar se še bolje obnese, svetovati ljudem okoli sebe, kako si lahko s čebeljimi pridelki ohranijo ali celo pridobijo zdravje.

Drugi, pisni način propagiranja čebelarstva, se mi zdi bolj zapleten.

Čeprav ima pisana beseda veliko moč, nas je le malo čebelarjev, ki bi skušali kaj napisati in to kje objaviti. V mislih nimam revije Slovenski čebelar, ampak predvsem druge publikacije oziroma sredstva javnega obveščanja. Čeprav ne vem natančnega razmerja, se mi zdi, da nas je le veliko čebelarjev, ki smo še redno zaposleni v organizacijah združenega dela. Skoraj povsod v teh delovnih organizacijah izdajajo tudi svoja glasila, interne časopise. Apeliram torej

na vse čebelarje, ki so še redno zaposleni in ki jim količkaj teče pisana beseda, da v glasilu njihove OZD objavijo kakšen prispevek s področja čebelarstva.

Sam sem se odločil za dva krajša prispevka, in sicer o pomenu čebelarstva in zdravilnosti medu ter o cvetnem prahu in propolisu. S tem bom spodbudil vse tiste, ki še oklevajo pri uporabi čebeljih pridelkov in utrdil pravilno odločitev drugih, ki te izdelke že uporabljajo.

O LETOŠNJI PAŠI NA KOČEVSKEM

JOŽE GRABRIJAN

Pretekla zima je bila razmeroma neugodna, z malo izletnimi dnevi. Družine so šle v zimo razmeroma oslabiljene in izčrpane od obilne lanske hojeve paše. Popoln izlet je bil šele sedmega marca in naslednje dneve. Kmalu so čebele prinesle prvi pelod z leske. Kjer so čebele imele v aprilu pašo na resju in vrbi, je šel razvoj hitro naprej, kjer pa tega ni bilo, pa mnogo počasneje. Po desetem maju je zacvetela divja češnja, ki je dala en teden po 1 kg dnevne bere. Po dvajsetem maju je češnja odcvetela. Zacvetel pa je javor in paša se je nadaljevala v junij. Tako smo okrog

desetega junija zavrteli točila. Nato je nastopilo daljše obdobje slabega vremena, čebele je bilo treba krmiti. Proti koncu junija se je vreme izboljšalo. Pričakovali smo, da bo zamedila smreka. Toda nič, odpovedala je. V juliju je zamedil gozd in zacvetela lipa, tako smo v polovici julija drugič točili. Ponekod je zamedila hoja, vendar je bil v osmih dneh začetek in konec njenega medenja. V drugi polovici julija se je nadaljevalo cvetenje lipovca, vendar je bilo to skromno in konec meseca se je paša v glavnem končala.

ZČDS IMA V ZALOGI

Vsem čebelarjem sporočamo, da imamo na zalogi:

Knjigo ČEBELARSTVO	cena 800 din
PRIROČNIK ZA ČEBELARSKE ZAČETNIKE	cena 150 din
Knjigo BOLEZNI, ŠKODLJIVCI, ZASTRUPITVE ČEBEL	cena 170 din
ZBORNİK IX. KONGRESA ČEBELARJEV JUGOSLAVIJE	cena 200 din
SERIJA DIAPOZITIVOV DOMAČA ČEBELA	cena 600 din
ČLANSKE IZKAZNICE	cena 5 din

Naročila sprejemamo po telefonu (061) 210 992, pisno ali osebno. Naročene knjige vam bomo poslali po povzetju po pošti.

ZČDS

S TRETJE REDNE SEJE IO ZČDS

Tretja redna seja izvršnega odbora ZČDS je bila 16. 10. 1982 v prostorih ZČDS, Cankarjeva 3, Ljubljana.

Predsednik ZČDS tov. Andrej Petelin je pozdravil navzoče in pričel sejo. Ugotovil je, da je večina sklepov zadnje seje uresničenih, drugi pa so na vrsti zdaj. Dnevni red seje je bil zelo obsežen, zato bomo navedli le najvažnejše sklepe.

Pregledali so osnutek novih pravil ZČDS in sklenili, da ga bodo dopolnili in ga dali vsem članom v javno razpravo najkasneje do 1. 12. 1982. O sedmem posvetovanju na Gospodarskem razstavišču so menili, da je zelo uspelo in so naložili organizacijskemu odboru, da naj prične čimprej pripravljati vse za naslednje posvetovanje.

Pregledali so tudi sklepe posvetovanja in sprejeli ustrezne sklepe. V zvezi s pravilniki o vzreji in izkoriščanju čebelarje paše so naročili odgovarjajoči komisiji, naj napravi predlog za realizacijo omenjenih pravilnikov.

Pregledali so tudi devetmesečno poslovanje ZČDS in ugotovili, da je poslovanje zadovoljivo in v skladu s finančnim načrtom, razen manjših postavk, za katere so sprejeli sklep o spremembi načrta za leto 1982.

Sprejeli so sklep o pomoči sekciji za vzrejo matic pri MČZ Maribor v enkratnem znesku 15.000 din kot pomoč za zgraditev in delovanje plemenilne postaje Klopni vrh.

Sprejeli so sklep, da morajo člani IO ZČDS do občnega zbora ZČDS opraviti regijske posvete s predsedniki društev po regijah. Komisije pri ZČDS pa morajo izdelati programe dela v letu 1983 in jih finančno ovrednotiti. Sprejeli so sestavo komisije, ki mora do naslednje seje pripraviti finančni program ZČDS za leto 1983.

Sprejeli so tudi nekaj sklepov, pomembnih za redno poslovanje Zveze in se dogovorili, da bo naslednja seja v mesecu decembru tega leta.

Janez Mihelič

IZLET ČEBELARJEV

Izleti v čebelarski družini Peter Močnik Studenci—Pekre pri Mariboru so že tradicija. Udeležujejo se ga že vrsto let, tudi večkrat na leto, čebelarji in njihovi prijatelji. Tako je bilo tudi v soboto, dne 19. junija, ko se je odpravilo 45 izletnikov na Dolenjsko in v Belo Krajino.

Ob uri, napovedani za odhod, je bil avtobus že poln. Andrej Gajšek, ki je imel največ zaslug za tolikšno udeležbo in ki je tudi član upravnega odbora, nas je v imenu družine lepo pozdravil in nam zaželel srečno pot.

Strokovni vodja izleta, izkušeni tov. Korošec, je že kmalu, ko smo zapustili Maribor, začel opisovati kraje, mimo katerih kmo se vozili. Povedal nam je nekaj o zgodovini Slov. Bistrice, o Boču, o usodi stolpa na Boču, o razbojniški Špelci, ki je v 18. stoletju ubila v Beli nekaj ljudi, na kar še danes spominja kapelica ob cesti. Bese da je stekla tudi o Lembergu, znamenitem kraju pod Pečico, kjer še danes lahko vidimo sramotilni kamen iz preteklih stoletij, o Lemberžanih, kako so bika v cerkveni stolp vlačili in

seveda tudi o baročni cerkvi na Sladki gori in njenih znamenitih freskah, ki pa si jih, žal, nismo ogledali. Tudi šofer Franc nam je kdaj pa kdaj povedal kaj zanimivega, zlasti pa o slatinskih vrelih pri Podplatu, Gabrniku, Kostivnici in Rogaški Slatini.

Pri Mestinju, ki je znano po lesni industriji, smo se obrnili proti Atomskim toplicam in Podčetrtku ter se ustavili v Olimju. Na hitro smo si ogledali cerkev in samostan, ki je bil ob potresu precej poškodovan in so ga že nekoliko sanirali, vendar samo konstrukcijo, videz je pa še vedno klavrn. V enem izmed samostanskih prostorov je bila ena najstarejših lekarn v Evropi. Tu so menihi izdelovali razna zdravila iz zdravilnih rastlin. Na stenah in oboku lekarn so še danes ohranjene freske iz tistih časov. Na njih so upodobljeni znameniti strokovnjaki zdravilstva. Škoda, da je cesar Jožef II. ukinil ta samostan in je tako propadla tudi lekarna.

Potovanje smo nadaljevali skozi Bistrico ob Sotli in se spomnili Titovih otroških let in njegove matere, kate-re kip je pri šoli. Peljali smo se bilzu romarske cerkve Svete Gore, kamor so nekoč romali peš in z vozovi romarji iz Slovenije, pa tudi iz Hrvaške.

Na Bizeljskem smo pomalicali; nekateri pa so še splahnili grla s pristinim bizeljsčanom.

Naslednja postaja je bila Kostanjevica. Le na hitro smo si ogledali grad, formo vivo in galerijo slik, pa že hiteli mimo šentjernejskega petelina in pleterske kartuzije v Novo mesto. Prisluhnili smo razlagi o tem zgodovinskem mestu in nadaljevali pot po zaviti cesti čez Gorjance. Ko smo se spuščali proti Suhorju, nam je vodnik rekel, da smo prispeli v sončno Belo

Krajino. V avtobusu je nastal krohot, kajti Gorjanci so bili v megli in tako nismo videli ničesar, še manj pa sonce, ker je ta dan deževalo. Kljub slabemu vremenu nas je lepota pokrajine prevzela in res je škoda, da se v te kraje podajamo tako poredko.

V hotelu v Črnomlju so nam v rekordnem času pripravili kosilo in kmalu smo se napotili po partizanski magistrali mimo slikovitih semiških goric proti Dolenjskim toplicam. Naš tov. Korošec nam je na dolgo opisal zgodovino te deželice, od naseljevanja kočevskih Nemcev v te kraje, oglarjenja, fužinarstva pa tja do najslavnejših dni naše preteklosti. Tu je bilo kaj povedati, kajti to, kar se je dogajalo v Kočevskem Rogu in v Beli Krajini, je nekaj enkratnega. Ko je bil Hitler še zelo močan, so imeli partizani tam že svoje vodstvo in svoje glavno mesto. Tukaj so bile palače barake, bulvarji pa blatne steze. Nismo šli do Baze 20, ker je preveč deževalo, zato pa smo se šli zmočiti v Dolenjske toplice, eni zunaj, drugi znotraj.

Domov smo se vračali po dolini reke Mirne skozi Mokronog, Sevnico in Zidani most.

Med potjo ni manjkalo petja. Slišali smo udeleženko izleta, ko je zapela nekaj starih ljudskih, ki so šle danes že v pozabo. V Rimskih toplicah smo imeli še zadnjo postajo. Pred vstopom v avtobus nas je Janez še slikal, pa še zapeli smo si tisto: »Oj, zdaj gremo, nazaj še pridemo...«

Izlet se je kljub dežju posrečil. To pa se lahko samo takrat, kadar je med udeleženci izleta poleg dobre volje tudi disciplina in ta je bila.

Jože Krivec

NA STROKOVNIH IZLETIH SE VSESTRANSKO IZOBRAŽUJEMO

FRANC KOLENC

Posebno pomembni za izobraževanje in razgledanost čebelarja so dobro organizirani izleti ali strokovne ekskurzije. Vsakodnevno delo v službi, doma in pri čebelah terja od njega, da vidi še kaj več, da vidi, kako čebelarijo kolegi drugod po Sloveniji in Jugoslaviji, s čim se še ukvarjajo, če so kmetje, kako jim uspeva kmetijstvo, vinogradništvo, kako gojijo živinorejo ali se bavijo s kmečkim turizmom itd. Zveza čebelarskih družin občine Celje ima za svoje člane vsako leto načrtovan strokovni izlet, na katerega povabijo tudi predstavnika občinske izobraževalne skupnosti.

Tak izlet smo imeli celjski čebelarji v nedeljo, dne 22. 8. 1982 na relaciji Vojnik — Celje — Maribor — Dravograd — Poljana — Šentanel — Titovo Velenje — Celje. Bil je lep, sončen dan, čeravno je prejšnji dan močno deževalo. Najprej smo se ustavili v lepem turističnem gostišču v Koblarjevem zalivu ob Dravi v bližini mariborskega otoka. Tu nas je pričakal čebelar iz čebelarskega društva Maribor tov. Bruno Krištof, ki je hkrati odgovorni delavec dravskih elektrarn. Pod njegovim vodstvom smo potovali do elektrarne Fala, kjer nam je razkazal obrate in razložil delovanje velike elektrarne. Ta elektrarna obratuje po dveh tehničnih izvedbah, po stari iz bivše Jugoslavije in z novim delom, zgrajenim po II. svetovni vojni. Tu ima človek kaj videti. Ugotovili smo, da so naprave za hidroelektrarno močnejše in drage in da je električna energija s težavo pridobljena. Pot smo nadaljevali do Dravograda, kjer nas je v restavraciji hotela Košenjak sprejel predsednik čebelarskega društva Dravograd tov. Franc Bart. Vsem je razložil zgodovino Dravograda, majhnega mesta ob Dravi na jugoslo-

vansko-avstrijski meji. Odšli smo še v lepo urejen čebelnjak tovariša Pavla Flajniša, ki preizkuša čebelarjenje z nizkimi nakladami, in nato nadaljevali pot do vasi Poljana, kjer se je šele 14. maja 1945 končala II. svetovna vojna v Evropi. Zadnje bitke II. svetovne vojne v Evropi so torej potekale tega dne prav v okolici te vasi. Tu, na Koroškem, tik pred avstrijsko-jugoslovansko mejo, so se po izredno hudih bojih morali vdati ostanki fašističnih hord, več kot 14.000 ustašev, nedičevcev, domobrancev, nekaterih Nemcev in drugih oboroženih skupin. Za vsako ceno so hoteli priti v Avstrijo in se tam predati angloameriški vojski. To jim seveda ni uspelo, v Poljani so jih pričakale naše enote.

V bližini Poljane je zelo lepa turistična vasica Šentanel. Tu smo si ogledali kmečki turizem in druge zanimivosti. Malo kasno kosilo smo imeli pri kmetu, ki se ukvarja s kmečkim turizmom, tovarišu Petru Kajžerju, po domače pri Lužniku. Lepo so nas sprejeli, čeprav nas je bilo dva avtobusa. Obilno kosilo in dobra kapljica so nam dali moči za veselo razpoloženje. Med nami je bilo veliko čebelarjev, ki se bavijo s kmetijstvom. Dovolili so nam ogled hlevov, pašnikov, kmečkih strojev itd. V hlevu je bilo več kot 20 glav živine, veliko prašičev, ovac, perutnine, zajčkov itd. Kdor si je želel, si je nabral veliko koristnega pri Lužnikovih, ki uspešno kmetujejo v hribovitem terenu in se ukvarjajo s kmečkim turizmom.

Na večer smo se vračali skozi Titovo Velenje in se ustavili v restavraciji kopališča, ki je na vzpetini ob Titovem Velenju. Od tu je lep razgled na mesto in njeno okolico. Vsi zadovoljni smo s pesmijo prišli v Celje in se porazgubili na svoje domove.

V spomin

UMRL JE KARL VON FRISCH

V visoki starosti, v 96. letu življenja, je junija meseca tega leta umrl svetovno znani raziskovalec življenja čebel Karl von Frisch. Rodil se je na Dunaju leta 1886, kjer je končal šole in že leta 1910 doktoriral na dunajski univerzi.

Njegovo delo na področju raziskav življenja čebel je doseglo svetovno slavo. Je prvi in edini Nobelov nagrajenec, ki je dobil Nobelovo nagrado za raziskovanje s področja biologije čebel. Nobelovo nagrado za svoje življenjsko delo je dobil leta 1973.

Njegova najpomembnejša odkritja so predvsem o čebeljem vidu in »govoru« ter o orientaciji čebel. Leta 1927 je med drugim izdal tudi knjigo »O življenju čebel«, ki je do leta 1969 doživela osem izdaj.

Bil je izreden znanstvenik, ki se ni ustrašil najbolj zahtevnih in na videz nerešljivih ugank iz življenja čebel. Poznali so ga čebelarji vsega sveta. Z rezultati raziskav biologije čebel je svetu dokazal, kako zapleteno in visoko organizirano je njihovo življenje.

V zgodovini znanosti bo ostalo njegovo ime zapisano kot ime največjega raziskovalca življenja čebel. Hvala mu za vse, kar je storil.

Janez Mihelič

IVAN STRAŠEK

Nepričakovano nas je 5. septembra pretresla vest, da je iz naše čebelarke družine mnogo prezgodaj odšel naš 42 let stari član Ivan Strašek. Rodil se je 5. aprila 1940 v Imenski gorci kot sin kmeta — čebelarja. Čebele je s posestvom prevzel po očetu in tako čebelaril od svoje mladosti do smrti. Skoraj nikoli ni manjkal na čebelarstem sestanku ali občnem zboru. Ze njegov oče je marsikateremu začetniku podaril roj in mu s tem pripomogel k začetku čebelarjenja. Tudi pokojni Ivan je bil pripravljen vedno vsakemu članu pomagati, bodisi ogrebsti roj ali kaj drugega opraviti pri čebelah.

V zahvalo smo se čebelarji na dan pogreba 7. septembra 1982 v spremstvu številnih domačinov s toplimi besedami predsednika ob odprtem grobu poslovili na domačem pokopališču.

Čebelarstva družina Podčetrtek

CIRIL MUŠIČ

Dne 11. 8. 1982 je nezgodna smrt iztrgala iz naših vrst požrtvovalnega čebelarja Cirila Mušiča.

Pokojni se je rodil pred 76 leti v kmečki družini v vasi Podgorje pri Kamniku. Zelo mlad je vzljudil čebele in začel čebelariti. Nikoli ni čebelaril z velikim številom panjev, toda s tistimi, ki jih je imel, je čebelaril vzorno.

Njegova življenjska pot ni bila lahka, saj je kot kmečki sin in pozneje, ko se je osamosvojil in si ustvaril družino, okusil vse težave kmečkega in delavskega življenja v bivši Jugoslaviji.

Po upokojitvi se je preselil k svoji hčerki in zetu v Nožice in se takoj vključil v našo čebelarstvo družino Homec. Njen član je ostal vse do svoje smrti. Bil je aktiven na področju čebelarstva. Svoje znanje je črpal tudi iz Slovenskega čebelarja in raznih predavanj. Za

svoje delo na področju čebelarstva je bil tudi odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje.

Kakšno veselje je imel do čebel, dokazuje ličen čebelnjak, ki sta ga postavila z zetom. Ta čebelnjak je lahko zgled vsem bližnjim čebelarjem. Njegove čebele ne bodo ostale pozabljene, saj bo zanje naprej skrbel zet.

Na zadnjo pot smo ga spremili na pokopališče v Podgorje z društvenim praporom in se mu zahvalili in poklonili pri odprtem grobu z željo, naj v miru počiva.

Njegovim domačim in sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

Čebelarstva družina Homec
Andrej Koželj

IVAN SNOJ

Po težki bolezni je dne 18. aprila 1982 v bolnišnici na Golniku prenehalo biti srce našemu članu in dolgoletnemu odborniku Ivanu Snoj.

Rodil se je v družini železničarja in malega kmeta dne 12. 2. 1916 v vasi Sneberje pri Ljubljani. Po končani osnovni šoli se je izučil za kleparja in vodovodnega inštalaterja. Ko je odslužil vojaščino, se je zaposlil v železniških delavnicah v Ljubljani. Po opravljeni praksi, tečajih in izpitih je postal strojevodja in vozil vlake vse do upokojitve leta 1982.

S svojo pridno ženo sta v Sneberjah zgradila hišo in se kmalu vselila v izgotovljeno kuhinjo in eno sobo. Potem pa sta nadaljevala do popolne dograditve hiše z velikim trpljenjem in odpovedovanjem.

Ze v mladih letih je imel veselje do živali in narave. Leta 1960 je začel čebelariti in kupil 4 AŽ panje čebel. Nametil jih je doma pri hiši. Po nekaj letih pa je spoznal, da je čebelna paša doma zelo slaba. V neposredni bližini njegovega doma sta bila tudi dva čebelarja, ki sta imela večje število panjev. Zato si je poiskal dobro stalno mesto v vasi Brdo pri Ihanu. Na vrtu pokojnega kmeta, ki je bil čebelar, je dobil v najem prazen čebelnjak. Tu je potem vse do smrti čebelaril z 12 AŽ panji čebel.

Vzgojil je dobrega naslednika, sina Janze, ki bo naprej skrbel za čebele.

V našo čebelarstvo družino se je včlanil takoj po nakupu čebel leta 1960 in bil pozneje izvoljen za odbornika. Bil je zelo agilen delegat in je zastopal čebelarje na območju KS Sneberje Zadobrova. Redno se je udeleževal vseh sestankov čebelarstva družine in pridno pomagal pri vseh akcijah. Vsako jesen je obiskal vse čebelarje na svojem območju, popisal število panjev zazimljenih čebeljih družin in pobral članarino za naslednje leto. Za njegovo vestno in požrtvovalno delo je prejel ob 30-letnici naše čebelarstva družine red III. stopnje Antona Janše.

Da je bil priljubljen ne samo pri čebelarjih, ampak tudi pri stanovskih tovariših in krajanah, je dokazalo veliko spremstvo pri pogrebu na ljubljanskih Žalah dne 21. 4. 1982. Dragi Ivan, izrekamo ti zahvalo za vse, kar si dobrega

storil za čebelarje in našo čebelarstvo organizacijo.

Čebelarstvo družina
Ljubljana Polje

JOŽE PAVLETIČ

V št. 9/82 našega strokovnega lista je bil objavljen kratek življenjepis našega uglednega zaslužnega čebelarstva strokovnjaka Jožeta Pavletiča ob njegovem jubilejnim 90. rojstnem dnevu, ki ga je slavil dne 31. 5. 1982.

Zal tovariš Jože ni dočakal, da bi sam prebral tisto, kar so čebelarji napisali o njem.

Dne 23. 6. 1982 smo Jožeta spremili na njegovi zadnji poti na pokopališče v Šempetru pri Gorici. Govor predsednika občinske čebelarstva zveze Nova Gorica in navzočnost čebelarjev so še enkrat pokazali, kako je bil cenjen med nami.

Medobčinska čebelarstvo zveza
Nova Gorica

»PČELARSKI KOMBINAT BEOGRAD«

Jovana Rajiča 5, 11000 BEOGRAD

Tel. (011) 402 287, 403765 in 696919

telex 12545 Yu Pekom

VAM NUDI BIOSTIMULATIVNO SREDSTVO ZA ČEBELE

FORSSAPIN

Forssapin vsebuje celo vrsto koristnih sestavin, mikro in makro elemente ter vitamine, ki omogočajo, da matica zaleže več zalege.

Poizkusi, ki so bili izvedeni v ZDA so pokazali, da se je zalega povečala tudi do 84,5 %.

Forssapin veča moč družin in omogoči boljše prezimovanje.

Samo z močnimi družinami v letošnjem letu boste dobili več medu v naslednji čebelarstvo sezoni.

Po naročilu pošljemo FORSSAPIN tudi po pošti.

OGLASI

Kupim 32 naseljenih AŽ panjev. V ponudbi navedite starost panjev, zunanjo mero panjev in satnikov ter ceno. Stevo Mikulič, 27. marta 20, 11300 Smederevo, tel. (020) 23 184.

Prodajam čebelnjak z 18 AŽ panji na 10 satov. Čebele so zdrave in pregledane. Sesar, Parizlje 51, Braslovče.

Kupim knjigo Sodobno čebelarstvo I. in II. del. Ponudbe po tel. (061) 210 992.

VABILO

Čebelarška družina Barje bo imela svojo redno letno konferenco v nedeljo, dne 19. 12. 1982, ob 9. uri, v prostorih doma upokoencev »Krim - Rudnik«, Pot k ribniku (ob cerkvi na Rakovniku). Dnevni red konference bo običajen, člani pa bodo lahko plačali tudi letno članarino. Vabljeni so vsi čebelarji člani in nečlani ter ljubitelji čebel in narave.

IOČD Barje

OBVESTILO AVTORJEM ČLANKOV

Vse čebelarje pisce člankov prosimo, da članke pišejo s pisalnim strojem. Med vrsticami mora biti dovolj prostora za popravke, na koncu članka pa točen naslov pisca članka in številka njegovega žiro računa. Članke morate poslati najkasneje 35 dni pred izidom številke.

Uredništvo

List izhaja vsakega 1. v mesecu
Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992.
Izdajateljski svet: Dušan Svara, predsednik; člani: Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Šlander in Janez Terlep.
Uredniški odbor: Janez Mihelič, Dušan Svara, Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivic.
Odgovorni urednik: Dušan Svara
Glavni urednik: Janez Mihelič prof.
Lektor: prof. Danica Bizjak
Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.
Letna naročnina za nečlane 400.—, za tujino 500.—, za člane čebelarških organizacij drugih republik 400.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 40.— dinarjev za tujino 50.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 6000 din, pol strani — 3500 din, četrta strani — 2000 din. Trikratna zaporedna objava 20 % popusta. Splošni oglasi: beseda 10 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 10 dinarjev. Članarina znaša 300.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.
Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.
Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.
Revijo sofinancira RSS.
Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.
Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 8.100 izvodih.
Rokopisov ne vračamo.